Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-һээ гарана | № 171 (17294) | 1986 оной июлиин 25, пятница | Сэн 3 мун.

КПСС-эй ОБКОМДО, БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЬДТЭ, ОБЛПРОФСОВЕДТЭ БОЛОН ВЛКСМ-эй ОБКОМДО

1986 ОНОЙ ТҮРҮҮШЫН ХАХАД ЖЭЛДЭ МАЛ АЖАЛАЙ ПРОДУКТНУУДЫЕ ЕХЭЭР ҮЙЛЭДБЭРИЛЖЭ, ГҮРЭНДЭ ХУДАЛДАХА ТАЛААР РАЙОНУУДАЙ СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

КПСС-эй обком, республикын Министрнүүдэй Совет, профсоюзуудай Совет болон ВЛКСМ-эй обком 1986 оной түрүүшын хахад жэлдэ мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилжэ гүрэндэ худалдаха талаар районуудай социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд иигэжэ тогтообо.

Гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө 103, һү—136 процент дүүргэжэ, 1985 оной энэ үеынхитэй сасуулхада, мяха үйлэдбэрилгээ — 86, һү—34 процентээр дээшэлүүлжэ, үхэр малай тоо толгойе 11, хонидые—3, гахайнуудые—55, адуу моридые—5 процентээр олошоруулһан Баргажанай райондо нэгэдэхи һуури олгогдожо, КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, профсоюзуудай болон ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын Улаан туг, 1200 түхэригэй мүнгэн шангаар барюулагдаха болоо.

Хоёрдохи һуурида Иволгын районгараа. Гүрэндэ мал тушааха түсэбөө 127, һү—118, үндэгэ—101 процент дүүргэжэ, үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, мяха үйлэдбэрилгээ 26, һү—17, үндэгэ—9 процент дээшэлүүлжэ, үхэр малай, хонидой, адуу моридой тоо толгой олошоруулжа шадаһан тус район 800 түхэригэй мүнгэн шангаар урмашуулагдаха байна.

Гурбадахи һуурида Хурамхаанай район гаража, 500 түхэригэй мүнгэн шанда хүртөө. Район гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө 105, һү—116 процентээр бэелүүлжэ, нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, үхэр малайнгаа, хонидойнгоо, адуу моридойнгоо тоо толгойе олошоруулһан байна.

Мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилжэ гүрэндэ худалдаха, ниитын адууһа малай тоо толгойе олошоруулха талаар ажалаа һайнаар эмхидхэжэ ябуулһан Зэдын, Хойто-Байгалай, Хориин районууд тэмдэглэгдээ.

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЫН ГАБШАГАЙ ҺАРА

ҮДЭРЬӨӨ ҮДЭРТЭ ТҮРГЭДХЭЕ!

Бэшүүрэй районой «Сибирь» совхозой 300 гектар нуга сабшалан дээрэһээ 5100 гэхэ гү, али гектар бүриһөө 17 центнер үбһэн хуряагдаха түсэбтэй. Иван Павлович Игумновай хүтэлбэрилдэг звеногой тэжээл бэлэдхэгшэд мүнөө гектар бүриһөө 24 центнер үбһэ хуряана. Манай штатнабэшэ фотокорреспондент Е. Николаевай буулгаһан зураг дээрэ совхозой эрхим механизатор А. Ю. Васильевые харанат. Алексей Юрьевич жэл бүри үбһэ хуряалгада хабаадалсажа, эрхим һайнаар хүдэлдэг юм. Тэрэ энэ жэлэй тэжээл бэлэдхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, һайн шанартай үбһэ хуряалгада өөрынгөө хубитые оруулжа байна.

ОТОГОЙ ГУЛАМТЫН ДЭРГЭДЭ

Цыденжап Базаржапович Батоцыреновэй хүтэлбэрилдэг үбһэшэдэй оньһожоруулагдамал звено Ушхайтын совхозой мал ажалда бэлэдхэгдэхэ бүхы үбһэнэй гурбанай нэгэ хубиие һурилжэ тушааха даабаритай юм. Шэнэһэн нуурай эрьедэ отогоо түбхинүүлһэн звеногой 15 гэшүүдэй хүн бүхэниинь тон харюусалгатай үүргэ дүүргэдэг, «бултадаа нэгэнэй түлөө, хүн бүхэн бүгэдын түлөө» гэһэн ёһо гурима ажалаа эрхилдэг гуримтай. Июлиин 5-һаа хойшо эдэнэр үглөөнэй 6 сагһаа үдэшын 11 болотор ажаллажа байнхай. Тус звеногойхид мүнөө жэлдэ түрүүшынхеэ ажаллажа байна бэшэ, урда жэлнүүдтэшье ниитэ хэрэгэй түлөө сугтаа тэмсэдэг байһан. Нёдондо энэ звено 12 мянган центнер үбһэ бэлэдхэһэн байна. Мүнөө жэлдэ тус звенодо даалгагдаһан сабшалангһаа зарим талмайень ондоо звенодо тааһалжа үгэһэн ушарһаа даабаринь 9440 центнер болгогдоһон байна. Мүнөө звенодо хамта дээрээ үбһэ сабшаха 1110 гектар талмай даалгагдаһан. Звеное даагша Ц. Б. Батоцыренов совхоздоо юрэнхыдөө луговодоор хүдэлдэг, намарһаа хабар болотор энэ ажалдаа харюусалгатайгаар хандадаг, даалгагдаһан 556 га газартаа тошо халаадаг, утаг жүүлгэ оруулдаг, хабартаа булуур станцинуудаа хүдэлгэжэ, нуга сабшалангаа шииг нойтоор дутаадаггүй. Мүнөө жэлдэ луговодой уһалдаг сабшалангай гектар бүхэнһөө 23—24 центнер үбһэн абтахаар багсаагдана. Партиин обкомой республикын ажалшадта хандаһан Хандалгые звеногойхид үнэн зүрхэнһөө дэмжэжэ, түсэбтэ даабаринуудаа холо үлүүлхын тула оролдохо гэжэ хэлсэбэ.

Звенодо үндэр бүтээсэтэ ажалаараа шалгарһан хүнүүд үсөөн бэшэ. Тракторна косилкаар сабшадаг Геннадий Галданов үдэртөө 10 гектарһаа үлүү талмайда хадалан унагаадаг, һүринүүдые сомохо оньһон техникээр Дымпил Дампилов жэншэдгүй хүдэлгэдэг. Залуушуулай дундаһаа косилкашан Арсалан Бальжинимаев шалгардаг. Дүй дүршэлтэй аха заха хүн зон соогһоо үбһэ тармадаг, трактораар түлхижэ суглуулдаг Дондоп Шадапович Дугаров үндэр һайн үрэ дүнгүүдые туйлана.

Үбһэшэд үдэшэндөө гэртээ бусадаггүй, байра байдалынь зохид, ариг сэбэр, ажалайнгаа забһарта, үдэшэндөө телевизор хараха, радио шагнаха, газетэ, журнал уншаха аргатай. Үниинэй үбһэшэнөөр ажалладаг, арбан хүбүүд, басагадай эсэгэ Д. Ж. Дугаровай ажал хүдэлмэри тухайгаа даруухан хөөрэхэдэнь, сугтаа хүдэлдэг нютагайхидынь нүхэрөө, тэрэнэйнгээ хүбүүд, басагадые магтана.

— Саша хүбүүниинь Хэжэнгын мэргэжэл олгодог техническэ училищада һурадаг, дунда эрдэмтэй, тракторист, жолоошон гэһэн мэргэжэлнүүдтэй болохо, арбан хоногой туршада 800 хони хайшалжа, совхоз дотороо эрхим дүнгүүдтэй байжа, хүндэтэ шанда хүртэбэ. Тиихэдэ арбадахи класста орохо Юмжид басаганиинь хони хайшалга дээрэ мүн лэ үндэр шанда хүртөө, хүбүүд, басагадынь эсэгэдээ адли, бэрхэ хүнүүд болохо даа,—гэжэ Дондоп Шадаповичын нүхэд омогорхожо байгаа һэн.

Ажал хэрэгүүд тухай, республика, район дотор тэжээл бэлэдхэлгын ябаса тухай хөөрэлдөөн үдэшэ орой болотор отогой гуламтын дэргэдэ үргэлжэлөө.

— Хура бороо орожо, үбһэеэ тармаха, сомохо хэрэгтэмнай һаад хүргэнэ, теэдшье ажалгүй һуунагүйбди, бороогой ороходо, һүринүүдээ хорёолнобди. Арбан хоногой туршада нарата үдэрнүүдые һамбаашалжа, 1800 центнер үбһэ һүрилөөбди. Һаяар тэрэнээ тушаахамнай, бултадаа эрхим шанартайгаар һүрилэгдөө, лаб лэ нэгэдэхи классай болохо байха,—гэжэ Цыденжап Базаржалович хөөрэнэ. — Звеногоймнай хүнүүд бултадаа нилээд шадамар, бэрхэнүүд, сэлмэг үдэрнүүдэй тогтоходо, үдэртөө 600 центнер хүрэтэр үбһэ һүрилдэг һэмди, нёдондо нэгэ үдэр соо 900 центнер сомоо һэмди,—гэнэ.

— Иимэ ажалша бэрхэ хүнүүдтэ эдеэ хоолшье бэлдэхэнь урматай байдаг,— гэжэ совхозой ветеран, олон жэлдэ энэ звенодо тогоошоноор хүдэлдэг Николай Петрович Килин миһэрнэ.

Зорилгоёо тон эли тодоор мэдэрһэн, ажалша бүхэриг үбһэшэдэй Шэнэһэн нуураа тойруулан эрхим шанартай үбһэнэй үндэр ута һүри сомоонуудые бодхоохо байһандань этигэхээр һэн.

* * *

Хөөлэнтиин нуурай урда эрьедэ һэрюун һэбшээндэ долгилон байгаа хадаланда һая ороод, тракторна косилкаар ногоо хиргажа байһан хүнэй саг зуура тогтоходонь, дүтэлһэмнай, совхозой хонишон Доржо Пархаевич Мункуев отарынгаа хонидто тэжээл бэлэдхэлгээ эхилжэ байба.

— Өөрөө тэжээл бэлэдхэхэ гээшэ тон зүб хэрэг. Саг болзортонь хуряажа, һайнаар һүрилхэдэ шанарынь һайн байдаг. Урдань үбһэндэ гарадаггүй һэм, теэд Баргажанай районой, мүн манай районой Загаһатын совхозой хонишодой жэшээгээр өөрөө үбһэ сабшаад үзэхэдэ яахаб гэжэ бодомжолоо һэм,—гэжэ хонишон хөөрэнэ.

Түсэбэй ёһоор 640 центнер үбһэ бэлэдхэхэ Доржо Мункуев өөрөө механизатор хүн хадаа хадалангаа нэгэшье түйбэнгүй, жэгдээр, узуураарнь хиргана. Харахадашье урматай! Хонишон Доржо түсэбөө үлүүлхэл байха!..

Р. БАИРОВ.

ХАХАД ЖЭЛЭЙ ДҮНГҮҮД ЗҮБШЭН ХЭЛСЭГДЭБЭ

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй заседани июлиин 23-да боложо, 1986 оной нэгэдэхи хахадта РСФСР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбые, РСФСР-эй Гүрэнэй бюджедые бэелүүлгын дүнгүүдые хаража үзэбэ.

Үнгэрһэн үе соо яһала һайн хубилалтанууд туйлагдаа гэжэ тэмдэглэгдээ. Гэхэтэй хамта республикын арадай ажахые хубилган шэнэлэлгэ үшөөл удаанаар бэелүүлэгдэжэ байна гэжэ онсолон заагдаба. Энэнь КПСС-эй XXVII съездын, КПСС-эй ЦК-гай июниин (1986 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ, дутуу дундануудые усадхахын тула аша үрэ ехэтэй хэмжээнүүдые абаха, жэлэй түсэбые, бюджедые, абтаһан социалис уялганууды хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ талаар бүри эдэбхитэй, эршэмтэй хүдэлмэри ябуулха эрилтэ табина.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. И. Воротников заседани дээрэ үгэ хэлэбэ.

(ТАСС).

ЭРДЭМ УХААН ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛДЭ

«Эрдэм, техникэ ба эб найрамдал» гэһэн эрдэмтэдэй уласхоорондын хуралдаан июлиин 23-да Москвада хүдэлмэрээ түгэсхэбэ. Бүхы түбиһүүдэй олон арбан оронһоо түлөөлэгшэд мүнөө үеын эрдэм, техникын үмэнэ, мүн бүхы эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигдаһан гол шухала асуудалнуудые гурбан үдэр соо зүбшэн хэлсэһэн байгаа. Ядерна дайе зайсуулан сарааха, дэлхэй дээрэ эб найрамдалые эдэбхитэйгээр хамгаалха тухай хүн бүхэнэй ойлгоходонь туһалха гээшэ эрдэмтэдэй нангин уялга, эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэдэлхэйн федерациин уялга болоно гэжэ тэдэнэр тэмдэглээ.

Дэлхэйн эрдэмтэдтэ зорюулагдаһан хандалга хуралдаан дээрэ баталагдан абтаба. Эрдэм ухаанай программанууд, үрэ дүнгүүд оошон тойронхи дэлхэйе ойлгон мэдэрхэ, хүнүүдэй һуудал байдалые бүри һайжаруулха хэрэгтэ алба хэхэ ёһотой! Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгада эсэс табиха эрилтэ табинабди гэжэ документ соо хэлэгдэнэ. Ядерна болон хүн зониие олоорнь хюдаха зорилготой бусад түхэлэй буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хорихын түлөө тэмсэнэбди. Энэ дурадхал техническэшье, мүн политическэшье талаараа бэелүүлэгдэхэ аргатай.

(ТАСС).

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

мүрысөөнэй манлайда ябаһан ажалша коллективүүд олон. Тэдэнэй дунда түрүү ажалай баян ёһо заншалтай томо-томо предприятинууд ороно. Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой коллектив товарна продукциин хахад жэлэй түсэб 103,4 процент дүүргэжэ, даабариһаа гадуур 1708 мянган түхэригэй продукци худалдаһан байна. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабарияа мүн лэ үлүүлээ. Энэмнай һайн үрэ дүн болоно. Сэлэнгын модоной баазын, хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой коллективүүд энэ талаар түсэбөө тус тустаа 118,8; 108,2 процент дүүргэжэ шадаа. Түсэбтэ даабаринуудаа амжалтатайгаар бэелүүлэгшэдэй зэргэдэ Хяагтын плавикошпадай уурхайн, Зэдын вольфрам-молибденэй, Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын, Селенгинскын целлюлозно-картоной комбинадууд, «Забайкаллес», «Байкалрыбпром», «Бурятферммаш» нэгэдэлнүүд, Тимлюйн цементын, асбоцементнэ зүйлнүүдэй, шэлэй заводууд, Ципиканай прииск, «Татарский ключ» гэжэ карьероуправлени болон бусад олон предприятинууд дабшажа ябана.

Гэхэ зуура 31 предприятиин коллектив хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэнгүй үлэбэ. Эдэ коллективүүдэй түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэжэ шадаагүйһөө боложо, аяар 10.101 мянган түхэригэй продукци дутуу худалдагдаба бшуу. Гээгдэлдэ ороһшодой дундаһаа «Бурятэнерго» управлени, «Гусиноозёрская» шахта, Холбоолжоной шулуун нүүрһэнэй уурхай, «Электромашина» завод, Улаан-Үдын гадар трикотаж хубсаһанай фабрика, Кировэй нэрэмжэтэ түмэр зүйлнүүдэй завод, Сүхын арһанай завод, Оймороой мебель бүтээдэг фабрика, Клюевкын леспромхоз болон бусад предприятинуудые нэрлэжэ болоно.

Баталагдаһан хэлсээнэй ёһоор, гаргаһан продукцияа хэрэглэгшэдтэ эльгээхэ түсэбэй дүүргэлтэ шэнжэлэн харахада, бүхыдөө 39 предприяти продукци худалдаха түсэбөө дүүргээгүй байна. Эдэ предприятинууд ганса өөһэдтөө бэшэ, харин хэлсээ баталһан ондоо коллективүүдэй хүдэлмэридэ һаад тойбо ушаруулна ха юм. Бүхыдөө республикын промышленность баталһан хэлсээнэй ёһоор продукци худалдаха түсэбөө 97 процент дүүргэбэ. Тиимэһээ нютагай, партийна болон совет органууд, министерствэнүүд энэ талаар эрилтэеэ шангадхажа, зохихо хэмжээнүүдые абаха ёһотой.

Һүүлэй жэлнүүдтэ нютагай түүхэй эд, промышленна предприятинуудай үйлэдбэриин үлэгдэлнүүдые хэрэглэн, продукци бүтээн гаргалгада ехэ анхарал хандуулагдана. Энэмнай алмалта, арьбалалтын шухала эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэн мүн. Республиканска типографиин, оёдолой үйлэдбэриин «Туяана» нэгэдэлэй, Хяагтын ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикын, Улаан-Үдын дурасхаалта бэлэгүүдэй туюшалгын заводой болон бусад предприятинуудай коллективүүд нютагай түүхэй эд, үйлэдбэриин үлэгдэлнүүдые хэрэглэн продукци үйлэдбэрилхэ түсэбүүдээ урагшатай дүүргэһэн байха юм. Харин республикын Түлишын промышленностиин, Ой модоной ажахын министерствэнүүд, Буркоопсоюз болон бусад предприятинууд, дүүрэн арга боломжотой аад, энэ талаар даабарияа дүүргэжэ шадабагүй.

«Арбан хоёрдохи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө Бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоол республикын промышленна предприятинуудай урда эрхим шанартай продукци ехээр гаргаха, горитой алмалта, арьбалалта туйлаха, түүхэй эд түхеэрэлгэнүүдые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ, шэнэ техникэ, түрүү технологи үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, ажалай журам шангадхаха зорилго табина. Энэмнай эрид хубилалтын эрилтэ гэжэ ойлгоод, байгша оной даабарие бүримүһэн дүүргэхын түлөө мүрысөөнэй эршэ бүри дэлисэтэй болгохо хэрэгтэй.

СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨН — олоной зохёохы эдэбхи

ХҮДӨӨ АЖАХЫ

Нэгэ хэдэн хоногһоо зунай зулгы июль һара барагдажа, нажарай һүүлшын август һара гарахань гээшэ. Эгээл энэ үедэ хүдөө ажахыда тон сүлөөгүй хаһа ородог. Республикымнай колхоз, совхозуудай малшад, һаалишад, үхэршэд, тугалшад, адуушад улам шударгыгаар хүдэлжэ, хямда сэнтэй һү, мяха абажа, гүрэн түрэдөө тушаахын түлөө тэмсэлдэ оронхой. Хойто-Байгалай районой ажахынууд мяханай комбинадта худалдагдаха үхэрнүүдээ эртүүр амяарлан харууһалжа, ногоо элбэгтэй бэлшээридэ адуулһанай ашаар гүрэндэ һайн шанартай мяха тушаажа, гурбан кварталайнгаа даабарие болзорһоонь уридшалан дүүргэбэ.

Байгша оной июлиин 16-най мэдээгээр республикымнай ажахынууд гүрэндэ бүхыдөө 24.737 тонно малай, шубуунай мяха худалдажа, юһэн һарынгаа түсэбые 56 процент дүүргээд байнхай. Һүүлэй хахад һарын хугасаа соо Загарайн районой колхоз, совхозуудай 243 тонно мяха бэлэдхэлэй пунктда оруулаад байхадань, харин Хурамхаанай, Захааминай, Баргажанай, Хориин, Яруунын районууд оройдоол 1—5 тонно мяха тушааба.

Социалис мүрысөөнэй дүнгөөр гүрэндэ мяха худалдаха талаар Түнхэнэй районой малшад ехэл урагшатай ажаллажа байна. Эдэнэр һүүлэй мэдээгээр гурбан кварталайнгаа даабарие 92 процентдэ хүргэһэн байха юм. Харин Ахын район ехэл гээгдэлдэ оронхой. Эндэхи колхозууд бэлэдхэлэй пунктда оройдоол 29 тонно мяха худалдаа гэхэ гү, али түсэбөө 4 процент бэелүүлээ. Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Хэжэнгын, Хориин районууд энэ талаар баһал гээгдэлтэй.

Иимэ байдал юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, мяханда тушаагдаха үхэр, хонид саг соогоо амяарлагдан шахан таргалуулагданагүй. Мал адуулагшадай, хонишодой дунда социалис мүрысөөн муугаар эмхидхэгдэнэ. Эдэ бүхы дутуу дундануудаа һаяын сагта усадхаха хэрэгтэй.

Июль һарые эгээл сагаан эдеэ абаха хаһа гэжэ тоолодогынь зүбтэй. Зунай һарануудта хямда сэнтэй һү абаха гээшэ тон ехэ удха шанартайнь мэдээжэ.

Республикын колхоз, совхозууд бүхыдөө 82.538 тонно һү тушаажа, юһэн һарынгаа даабарие 74 процент дүүргэбэ. Байгша ондо сагаан эдеэ элбэгжүүлхэ талаар дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Хойто-Байгалай районой һаалишад түрүүлжэ ябана. Эдэнэр гүрэндэ 1007 тонно һайн шанартай һү худалдажа, түсэбөө 93 процент бэелүүлһэн байха юм. Тиихэдэ энэ хугасаа соо Баргажанай, Бэшүүрэй, Иволгын, Түнхэнэй, Баунтын районууд урагшатайгаар ажаллажа, гурбан кварталайнгаа даабариин дүүргэлтые 80—84 процентдэ хүргэжэ шадаа. Тэрэшэлэн Ахын, Тарбагатайн, Кабанскын, Хэжэнгын районуудай ажахынууд юһэн һарынгаа түсэбые оройдоол 48—68 процент бэелүүлбэ. Дээдэ дурсагдагша районуудай колхоз, совхозуудай олохон үнеэдынь шэргэжэ, һаалгагдахаяа болиһон байха юм. Жэшээлхэдэ, Зэдын районой Оёорой совхозой Баруун Ториин һүнэй фермэдэ бүхы үнеэдэйнь аяар 30 процентнь шэргэшоо. Мүнөө эндэ үнеэн бүриһөө үдэртэ оройдоол 5—6 килограмм һүн абтана. Иимэ байдалтай эрид тэмсэхээр саг хүрэжэ ерэнхэй.

Байгша ондо республика дотор гурбан мянгатанай хүдэлөөн улам эршэтэйгээр дэлгэрэнхэй. Олохон һү һаалиин фермэнүүдэй, һүнэй комплекснуудай малшад республиканска гурбан мянгатанай клубай гэшүүд болохын тула социалис мүрысөөндэ хам оролсоод, эдэ үдэрнүүдтэ улам шударгыгаар ажаллана. Иволгын районой Хубисхалай, Краснояровын һү һаалиин фермэнүүдэй, Сотниковой һүнэй комплексын, Хориин районой Баруун-Хасууртайн, Мухар-Шэбэрэй районой Хонхолын, Бэшүүрэй районой Хираанай-Адагай, Тарбагатайн районой Десятниковай болон бусад һүнэй фермэнүүдэй һаалишад, операторнууд гурбан мянгатанай клубай гэшүүд коллективээрээ болохын түлөө анамана мүрысэжэ ябанад. Эдэнэрэй жэшээгээр хүдэлэгшэд республика доторнай олошоржо байнхай.

Мүнөө нооһо хайшалха харюусалгатай хүдэлмэри хаа хаанагүй дүүрэнхэй. Колхоз, совхозууд хайшалһан нооһоёо гүрэндэ тушаажа эхилэнхэй. Июлиин 16-най байдалаар республикамнай бүхыдөө 2155 центнер (сэбэр утаһандань тоолоходо) «сагаан алта» худалдаа гэхэ гү, али жэлэйнгээ даабарие оройдоол 9 процент дүүргэбэ. Хориин районойхид бултанһаа ехэ нооһо тушаажа, түсэбөө 44 процентдэ хүргэһэн байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ республикымнай ажахынуудта тэжээл бэлэдхэхэ хаһа түлэг дундаа үргэлжэлһээр. Һүүлэй мэдээгээр бүхыдөө 96.687 тонно үбһэн һүрилэгдөө гэхэ гү, али даабариин оройдоол 21 процентнь дүүргэгдээ. Энэнь нёдондонойхидо орходоо 8043 тонноор ехэ болоно. Эндэ Тарбагатайн, Иволгын, Бэшүүрэй, Прибайкалиин районуудай түсэбөө 37—34 процент болгоод ябахадань, Ахын район үбһэндөө үшөө ороодүй байһаар. Захааминай, Зэдын, Яруунын районууд үбһэ бэлэдхэхэ даабарияа оройдоол 7—11 процентдэ хүргэбэ.

Сенаж, силос дараха, витаминтай ногооной гурил гаргаха хүдэлмэри үнгэрһэн жэлэйхиһээ эмхитэйгээр ябуулагдана. Энэ жэлдэ сенаж дараха хүдэлмэреэ Загарайн районойхид һайнаар эрхилжэ, даабарияа 98 процент дүүргэбэ.

СОЦИАЛИС МУРЫСӨӨН — олоной зохёохы эдэбхи

ХИНАНА, ШАЛГАНА

«Зундаа шаргаа бэлдэ, убэлдөө тэргэеэ бэлдэ» гэhэн үгэhөө hабагша татабал, хүйтэнэй үедэ үмдэгдэхэ хубсаhан дулаанай сагта бэлдэгдэхэ ёhотой ха юм. Би энэ фабрикада 20 жэлэй туршада хүдэлнэб. hуранги болоод, дадаад байхада, ямаршье, ажал хүндэ хүшэрөөр hанагдадаггүй гээшэ. Ами нэгэн болоhон коллектив гэжэ баhал сэнтэй.

hаяа бидэнэр ажалайнгаа забhарлалай үедэ Бүхэсоюзна социалис мурысөөн тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоол анхаран уншабабди. Манай үйлэдбэридэ хабаатай гэжэ hанаhан мүрнүүдтэе анхаран тоггообди. «...Бригаданудай коллективүүдые эрхим шанартай продукци ехээр үйлэдбэрилэн гаргалгада, шэнэ техникэ болон технологи нэбтэрүүлгэдэ, ажалай, технологическа болон үйлэдбэриин журамые нарин наар сахилгада хабаадуулха» гэжэ уншаад, өөhэдынгөө бригадын арга боломжо, шадал тухай бодомжолжо үзөө hэмди. «hэеы гуталай шанар үшөөл муу, hанаhанда яашье хүрэнэгүй» гэhэн гомдолой наймаа абагшадай зүгhөө ороходонь гайхамаар бэшэ. Нээрээшье, hайн продукциимнай хажуугаар нимгэн улатай, дардагар түриитэй гү, али нэгэ паарын хоёр ондоо түхэлтэй гутал гарашаhан байдаг.

Минии бригадын коллектив ажалаа бүхыдэнь шахуу гараараа хэхэ баатай болоно. hэеы гуталай доодо талые, улыень бүридхэнэбди. Энэмнай эгээл шухалань бшуу. Ямаршье тодорхой хэмжүүргүйгөөр, нюдеороо багсаан, гараараа дэлгээн табихада, нээрээшье, алдуу гаража боломоор ха юм. Гэбэшье эндэ гансал дүршэл ехэтэй, үнинэй хүдэлмэрилэгшэд ажалладаг. Жэшээлхэдэ, Г. В. Зуева бидэ хоёр хубиин мурысөөнэй эхи табяа hэмди. Тиихэдээ hүүлэй үедэ бэе бэеынгээ продукциин шанарые шалгалсадаг болообди. hэшхэлээрээ хүдэлөөгүйдэ, өөhэдтөөшье туhагүй, хүнүүдышье үбэлэй хүйтэнhөө абархагүйбди гэжэ залуу нүхэдтөө ойлгуулжа үгэдэгбди. Эрхим hурган хүмүүжүүлэгшэдэй нэгэн, коммунист, предприятиин арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэ М. Г. Жернакова мүн лэ дээрэ гарай мэргэжэлтэдэй тоодо ороно. Үдэртөө хүн бүхэмнай 150 паар hэеы гутал гаргаха даабаритай.

Предприятимнай бүхыдөө байгша оной зургаан hарын түсэб сүм бэелүүлээ. Эндэ бүхы 5 цехэймнай түрүүшүүлэй хубита ехэ. Урдахи тодорхой зорилгоёо мэдээд байхадаа, үлүү ехэ маргалтагүй ха юм. Энээн тушаа дээрэ дурсагдаhан тогтоол дотор тон зүбөөр иигэжэ хэлэгдэнэ: «Мурысөөндэ хабаадагша бүхэнэй габшагай ажалайнгаа тодо зорилгонуудые мэдэдэг болохынь тулада ажалша коллектив болон бригаданудай гэшүүн бүхэндэнь гол даабаринуудые саг соонь дуулгадаг байха».

Дүнгүүдые улам hайнаар жэшэжэ хараха шухала. Заримдаа хүдэлмэриин эрхэ байдалай онсо илгаа манда бодотоор хараада абтадаггүй. Энээн тухай нэгэнтэ бэшэ хэлэгдээ.

Предприятиимнай байра байдал мүнөө сагай эрхэ байдалда хүрэхэеэ болинхой. Үйлэдбэриемнай хүгжөөлгын харга зорилгонууд соо фабрикын шэнэ байра хараалагдана. Теэд тэрэ болотор эршээ алдангүй хүдэлхэ ёhотойбди. hэеы гуталые бодото түхэлдэнь оруулдаг А. В. Григоренко, Л. А. Щербакова гэгшэд ямаршье сагта түсэбтэ даабаринуудаа үлүүлэн дүүргэдэг. Эдэнэр 15—20 жэлдэ эндэ ажаллана, иимэл хүнүүдэй жэшээе даган, кадрнууд тогтонижоно ха юм. Үнгэрhэн зургаан hарын хубиин дүнгүүдые hаяхан дуулгахадань, бэясамаар hэн. А. В. Григоренко графигаа 2 hараар, Л. А. Щербакова хахад hараар уридлаба гэжэ хэлэхэдэнь, нүхэдэйнгөө түлөө баясаа hэмди.

Гэбэшье мурысөө эмхидхэлгэдэ дутуу дунданууд олон. Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэдые элирүүлхээр конкурснууд эмхидхэгдэнэгүй, түрүү дүй дүршэлөө шудалхын тула ондоо городуудта ошолгон үсөөдөө ха. Эрхүү, Шэтэ руу бүри саашадаашье мэргэжэлтэднэй ябажал байха hэн. Үргэн хэрэглэлэй эд бараанай шанар тухай газетэдэшье ехээр бэшэгдэдэг, радиогооршье дуулгагдадаг, зүб лэ шүүмжэлэл хэгдэнэ. Манда Таджикистанhаа, Узбекистанhаа заримдаа муу шанартай түүхэй эд асарагдана. hэльбэн шэнэдхэлгын хэмжээн үшөөл бага. 1990 он болотор продукциин шанар hайжаруулхаар тусхай зорилгото программа абтаа. Энээн тухай манда суглаан дээрэ дуулгагдаа hэн. Мүнөө hамналгын шэнэ машинанууд асарагдаад байна. Үйлэдбэриин үлэгдэл суглуулхаар хүдэлмэри үшөө оньhожоруулагдаагүй. Эдэбхи үүсхэл гаргадаг слесарьнүүдые дэмжээ hаа, энээниие шиидхэхэнь барагшаг hэн ха.

Мүнөө хоорондоо мурысэжэ байhан 6 бригадын 2-ынь ажалда хабаадалсаhанай коэффициентын зэргээр салин хүлhөө абана. Эндэ бэлэн болоhон продукциие сэбэрлэдэг, паар паараарнь шэлэжэ нэгэдүүлдэг бригадые онсолон тэмдэглэмээр. Бригадирынь, В. Х. Булгатова юм.

Манай предприяти республикын Нютагай промышленностиин министерствын предприятинууд сооhоо муу бэшэ үрэ дүнгүүдые түйлабашье, продукциин шанарай асуудал гол анхаралдамнай байhан зандаа.

Л. ПОВЕТКИНА,
hэеы гутал дарадаг фабрикын бригадир.

«Экономическа ба социальна хүгжэлтые түйлахын түлөө хото, хүдөөгэй олон түмэн ажалшадай эдэбхи үүсхэлые, зохёохы ажал ябуулгые элсүүлхэ гээшэ социалис мурысөө эмхидхэлгын түрүүшын ээлжээнэй зорилго болоно».

(Бүхэсоюзна социалис мурысөөн тухай тогтоолhоо).

ЭЛБЭГ hҮНЭЙ ТҮЛӨӨ

Зунай зулгы дулаан бэлшээриин үедэ үнеэдэйнгээ hү шамые дээшэлүүлхээр республика дотороо үүсхэл гаргаhан Загарайн районой Онохойн совхозой hаалишадай, операторнуудай уряае Хориин районой ажахынуудай коллективүүд hайшаан дэмжэнэ. Жэшээлбэл, hү ехээр үйлэдбэрилхэ талаар район дотор дэлгэрhэн мурысөөндэ нэгэнтэ бэшэ эрхимлэhэн Хүрбын совхозой hаалишад урид абаhан уялгаяа шэнэлхээр шиидэбэ. Тус ажахын hаалишад мүнөө hү hаажа, гүрэндэ тушааха зургаан hарынгаа түсэбые дүүргэхэ дүтэлэнхэй юм. Совхозой hаалишад үдэр бүхэндэ тоhоной заводто 37—38 центнер hү эльгээдэг.

Уридшалан багсаамжалжа тодорхойлhоной ёhоор, совхозой hаалишад hү гүрэндэ тушааха хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорhоо арбан табан хоногоор, харин сагаан эдеэ үйлэдбэрилхэ даабаряа арбан хоёр үдэрөөр уридшалха байна.

Үүсхэлшэдэй уряае дэмжэгшэд мүнөө ехэ hүнэй түлөө тэмсэл үргэнөөр дэлгэрүүлнэ.

Л. ЦЫРЕМПИЛОВ.

НӨӨСЭЛНЭ

Харбяангуудай совхозой hаалишад болон мал адуулагшад hү үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ hү тушааха хахад жэлэйнгээ түсэбүүдые тус тустань 109, 102 процент бэелүүлбэ. Бардам хүрэхэ тэжээлтэй, үбэлжэлгын үедэ энэ амжалтын эхин hуури табигдаhан байгаа.

Ниитынгээ малда үбhэ тэжээл элбэг ехээр бэлэдхэхын түлөө социалис мурысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ талаар Харбяангуудай МТФ-гэй малшад үүсхэл гаргаhан юм. Тус коллектив фермэ шадарайнгаа ногоо сабшажа, 500 центнер үбhэ бэлэдхэхэ гэжэ хараалханхай. Ногоонoй ургаса урматай, тиимэhээ тэдэнэй ажалыншье урагшатай.

С. БАЛДАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Түнхэнэй район.

ГУРБАН МЯНГАТАНАЙ ХАРААТАЙ

hаалишанаар хүдэлжэ эхилhээр би hаянайб гэхэ гү, али зургаадахи жэлээ hүнэй комплексдо ажаллажа ябанаб. Тэрэнэймни түрүүшын гурбан жэлынь туhалагшаар, бэшэ жэлнүүдтэнь оператораар хүдэлнэб. Энэ хугасаа соо дүй дүршэлтэй малшадай хажууда ажаллажа, яhала юумэндэ hурааб. hаалишан болохо хэрэгтэмни түрэhэн эхэмни Аграфена Афанасьевна ехэхэн туhаламжа үзүүлээ.

Эдэ эгэшэ нүхэдэйнгөө, түрэhэн эхынгээ аша туhаар хүнүүдэй зэргэдэ гараав гэжэ hанагшаб. Жэл ошохо бүри түйлаhан үрэ дүнгүүдни хараа байса дээшэлнэ. Нёдондо би даалгагдаhан бүлэг үнеэдэйнгээ толгой бүриhөөнь 2300 килограмм hү hаажа амжаа hэм. Энэ үрэ дүн тиимэ ехэ бэшэшье, hаа, түхэреэн жэлэй туршада ямараар хүдэлhыемни гэршэлнэ бэшэ аал? Юундэ бидэнэр бүри үндэр амжалтануудые түйлажа шаданагүйбибди гэхэдэ, совхоз дотор тэжээлэй бааза муу байhаар. Тиигээдшье бэлэдхэгдэhэн тэжээлэй шанарынь манай hанаанда хүрэнэгүй. Муу шанартай тэжээлые буйлуулангүй малда эдюулээ hаа, үрэ дүнгүүднай бүришье доошоо байха hэн. Илангаяа эндэ бэлэдхэгдэhэн үбhэнэй шанарынь ехэл муу. Тиимэ үбhые үнеэд эдижэ үгэдэггүй.

Хоёрдохи шалтагааниинь гэбэл, зунай сагта үнеэдээ адуулха hайн бэлшээри үгыбди. Үхэршэднай малаа гансал хадын хоймороор адуулдаг юм. Тэндэhээншье оложо эдихэ юумэн байхагүй. Энэ жэлэй зун сагай уларил hайн байжа, ургаса хаа хаанагүй үндэрөөр ургаа. Иимэ ногоотой бэлшээридэ адуулагдаhан мал үдэшэндөө яhала садхалан бусана. Эндээ ерээд, толгой бүридэнь 4 килограмм хүрэтэр буйлуулагдаhан тэжээл үгтэдэг юм. Энэмнай hү абалгада нүлөөтэй бшуу.

Мүнөө бидэ комплексоороо үдэртэ 27 центнер hү hаанабди. Хэрбээ олон жэлдэ хэрэглэгдэхэ hайжаруулагдаhан бэлшээритэй байгаа hаа, hаалишад сүүдхэдэ бүхыдөө 30 центнерhээ дээшэшье hү абаха аргатай. Мухын намагые хатаажа, тэндээ олон жэлэй ногоо тарибал, манай үрэ дүн хараа байса дээшэлхэ hэн гэжэ манай малшад хөөрэлдэдэг, хэлсэдэг байна.

Тэжээлэй байгаа hаань, малай үбэлжэлгые hайнаар үнгэргэхэ байгаабди. Силоснай шанарайнгаа талаар муушье hаа, март hара соо дууhаа бэлэй. Сенажнай апрелиин эхеэр таhалдаа hэн. Иимэ байдалhаа боложо, май hараhаа эхилээд, комплексынгоо үнеэдые адуулжа эхилээбди. hү hаамаа доошолуулхагүйн тула hаалишан бүхэн өөhэд өөhэдынгөө бүлэгтэ бурдууг шанадаг болоо.

Зунай үеые —элбэг hүнэй хаhа гэжэ хэлсэдэг ааб даа. Коллективэймнай гэшүүн бүхэн зунай hаранууд та ехэ hүнэй түлөө тэмсэлээ урдынхида орходоо улам үргэдхөө. Июль hарын эхеэр бултандаа сугларжа, Советскэ Союзай ажалшадта КПСС-эй ЦК-гай Хандалгые зүбшэн хэлсээд, арбан хоёрдохи табан жэлэй даабариие бүхыдэнь дүүргэхэ талаар дэлгэрhэн Бүхэсоюзна социалис мурысөөндэ хам оролсохо байhанаа hаалишан, үхэршэн, тэжээл буйлуулдаг цехэй хүдэлмэришэн бүхэн мэдүүлээ hэн. Энэ суглаан дээрэ бидэ өөhэдынгөө арга боломжонуудые тооложо үзөөд, байгша ондо үйлэдбэрилhэн нэгэ центнер продукциин өөрынь үнэ сэнгые 80 мүнгөөр хямдаруулха, ажалайнгаа бүтээсые 1 процентээр дээшэлүүлхэ гэhэн дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абаад, социалис мурысөөндэ оролсоод, хүдэлжэ байнабди.

Би жэлэй эхиндэ үнеэн бүриhөө дундаа зэргээр 2400 килограмм hү абахаар социалис уялга абаа... энэ уялгаяа дээшэл... дүүлнэб. Юуб гэхэд... июниин (1986 он) ... ринүүдтэй, мүн тэр... ЦК-гай Генеральна ... Горбачевой хэhэн ... ЦК-гай гаргаhан Хан... саад байхадаа, му... гүйбди, үшөө бии б... дэээ дүүрэн хүсэнд... бан мянгатанай зэр... хаб гэжэ дээшэлүү... баб. Энэмни түрэл ... жа байhан политик... бодото харюу бол... нүхэдни А. К. Нете... на, А. И. Загузина, ... шэд үнеэн бүриhөө ... грамм hү hаахаар ...

Ажахы дотор дэл... рысөөнэй дүнгүүд ... логдожо, олондо м... hэн hарын дүнгөөр ... Рассадина хоёр бүл... хэндэ 260—270 кил... социалис мурысөөн... юм. Минии түйлаhа... шоо. Үнеэдни үбэлд... мүнөө шэргэжэ эхил... дэйнгээ тугаллажа ... рүүшүүлэй зэргэдэ ...

Иигэжэ хоорондо... хадаа, ганса эрхим... лөө тэмсэнэ бэшэ, му... дүршэлтэйнь танилс... вэйнгээ гэшүүдые з... ха юмбиибди.

Ивалгын районо... совхозой С... компл...

ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭЭД...

Арбан хоёрдохи табан жэлэй, мүн байгша оной даабаринуудые сүм бэелүүлхын түлөө бүхэсоюзна социалис мурысөөндэ оролсоhон локомотив-вагон заhабарилгын заводой коллектив байгша оной түрүүшын хахад жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэбэ.

Предприяти дотор дэлгэрhэн социалис мурысөөнэй дүнгүүдые заводой профком согсолжо, илаhан коллективүүдые элирүүлбэ. Цехүүдэй коллективүүдэй дунда дэлгэрhэн мурысөөндэ түрүү ажалай баян ёhо заншалтай шэрэм, зэд шудхалгын, локомотивай мөөрэнүүдые заhабаридаг цехүүдэй хүдэлмэришэд эрхимлэжэ, дамжуулгын Улаан вымпелнүүдээр шагнагдаа. Булад шудхалгын, якорна цехүүдэй мастернууд Д. В. Волков, В. П. Цивилев гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг участогуудай коллективүүд заводой дотор дэлгэрhэн мурысөөндэ хэдэ дахин илажа гараhан байха юм. Зургаан hарын дүнгүүдээр түрүү участогуудай хүдэлмэришэд мурысөөндэ шалгаржа, амжалтаяа бүри арьбадхаба бшуу. А. Е. Батурин, А. М. Лизунова, П. Г. Интигринов гэгшэдэй ударидадаг коллективүүд бригаданудай дунда дэлгэрhэн мурысөөнэй манлайда дабшана.

Заводой түрүү коллективүүдэй гаргаhан дэмбэрэлтэ үүсхэлнүүдые дэмжэhэн бригаданудай дунда үргэн ехэ социалис мурысөөн дэлгэрэнхэй. «Үсөөн хүнэй хабаадалгатайгаар ехэ продукци гаргаха» гэhэн үүсхэлые дэмжэhэн В. М. Глазуновой толгойлдог электро-хабсаргагшадай бригада абаhан социалис уялгануудаа сүм дүүргэжэ, түрүү hуурида гараа.

Голодоhогүйгөөр эрхим шанартай продукци гаргаха гэhэн үүсхэл Ф. П. Бахановай бригадынхид байгша оной эхиндэ гаргаа бэлэй. Заводой олон коллективүүд энэ үүсхэлыень дэмжэжэ, социалис мурысөөндэ оролсоо hэн. Локомотив хабсаралгын цехэй Ю. Н. Ушаковой, якорна цехэй Л. Н. Митрофановагай, вагон хабсаралгын цехэй М. Ф. Ветровэй хүтэлбэрилдэг коллективүүд hайн шанартай продукци үйлэдбэрилнэ.

В. ГАВРИЛОВА,
ЛВРЗ-гэй социалис мурысөөнэй талаар ахалагша инженер.

УДХАНЬ УГАА ЕХЭ

Социалис мурысөөн тухай хэлэхэ юумэн захаhаа олон ааб даа. Илангаяа хүдөөдэ ажалладаг хүн бүхэндэ суг хүдэлдэг нүхэдтэеэ мурысэхэ гээшэ ямар ехэ удха шанартайб. Иигэжэ хоорондоо мурысэн хүдэлхэдөө, ямаршье эрхим үрэ дүнгүүдые түйлаха аргатай ха юмбибди.

Би лугэзодоор ажаллахадаа шадаал hаа, ехэ ургаса ургуулжа абахал гэжэ жэл бүхэндэ оролдогшоб. Тэрэнэй түлөө түхэреэн жэлэй туршада хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлжэ гаранабди.

Илангаяа hүүлэй арбаад жэлэй туршада сабшалангай ургасые дээшэлүүлхэ талаар луговодуудай урда ехэхэн зорилгонууд табигдадаг болонхой. Тиигэншьегүй аргагүй ааб даа. Юуб гэхэдэ, баян ургаса абтахадаа, ниитын адууhа мал элбэг үбhэ тэжээлээр гүйсэд хангагдана, эдээнhээ саашадаа hүн, мяхан ехээр үйлэдбэрилэгдэжэ абтана бшуу. Ушар тиимэhээ түрэл Коммунис партиингаа ябуулдаг хараа зорилгые бэелүүлхэ уялгатайбди, тэрэнэй түлөө оролдохо харюусалгатайбди.

Намда анханhаа орхигдошоhон Худайн 415 гектар сабшалан даалгагдажа үгтөө hэн. Энэ газарhаа тоггүүритай баян ургаса абахын тула нилээд хүдэлмэри ябуулагдаа гээшэ. Нэн түрүүн нуурай болон Түгнын уhалууриин системын уhые хэрэглэхэ талаар яhала ажал хэгдээ. Мүнөө энэ сабшалан хабарай, зунай эхин hаранууд гурба дахин уhалагдадаг болоо. Минеральна үтэгжүүлгэ шадаха соогоо гаргажа оруулнаб, борной шэрэжэ, хүрьhыень соологшоби. Жэл бүхэндэ культуртехническэ хүдэлмэри ябуулагшаб. Сабшалангаа буусын модо, шулуунhаа сэбэрлэхэ, намагтай, болдогтой газарые тэгшэлхэ ажал барагдаха hэн гү даа. Иигэжэ орхигдоhон энэ сабшалангай үрэжэлыень hайжаруулжа, сэбэрлэжэ үргэдхэhэнэй ашаар мүнөө ногоонойнь ургасыень эрид hайжаруулааб.

Дээжэ абалан талмайнгаа үрэжэлыень hайжаруулха хүдэлмэреэ олон жэлэй туршада таhалгарялгүй ябуулhанай ашаар гектарай хорёод гаран центнер үбhэ суглуулжа абадаг болообди. Иигэжэ хүршэ луговодуудтаяа ана-мана мурысэхэ шадалтай болонхойб.

Намтай мурысэдэг нүхэдни гэхэдэ, Ажалай Улаан Тугай орденто, коммунист Дондок Сахиевич Батуев, пенсидэ гараhан Доржо Батуевич Батуев, наhанайнгаа амаралтада дүтэлжэ ябаhан Ринчин Цыбиков, залуу хүбүүд Баир Санжиев, Жаргал Гармажапов гэгшэд даалгагдаhан участогууд дээрэhээ баян ургаса хуряахын түлөө хододоо тэмсэжэ ябадаг хүнүүд юм.

Мүнөө ажахы доторнай эгээл сүлөөгүй хаhа хүрэжэ ерэнхэй. Ниитын адууhа малда элбэг хүрэхэ тэжээл нөөсэлхэ хэрэгтэ бидэ харюусалгатайгаа мэдэрнэбди, тэрэнэй түлөө оролдонобди. Үбhэ бэлэдхэл манай түхэреэн жэлэй туршада хэhэн ажалыемнай согсолжо үгэдэг байха юм. Одоол энэ хаhа соо хэмнай ехэ ургаса ургуулhанаа мэдэжэ абанабди. Социалис мурысөөнэй дүримэй ёhоор түрүүшүүлнай совхозой дирекциин, парткомой, профкомой зүгhөө урмашуулагдадаг.

Би хоёрдохи жэлээ Боомой отделениин үбhэшэдэй звеное хүтэлбэрилнэб. Тиимэhээ эдэ луговодуудайнгаа сабшалангай ургасыень хуряажа абаха байнаб. Нүхэдни минии хүтэлбэрилдэг коллективтэ гэшүүд боложо оронхой. Түрүүн өөрынгөө участогай ногоо сабшаад, hурилжэ эхилээбди. Даб дээрэ 1500 центнер hайн шанартай үбhэн абтаад байна.

Манай ажахымнай хүтэлбэрилэгшэд, партийна, профсоюзна организацинууд үбhэ хуряалгын хүдэлмэриие улам түргэдхэхын, эрхим шанартай тэжээл элбэгээр нөөсэлжэ абахын тула үбhэшэдэй звенонуудай дунда социалис мурысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэнхэй. Тиихэдээ тэдэнэр мурысөөнэй гуримые урдынхиhаа таарамжатай зохидоор шэнэлэн зохёоhон байха юм. Тусхайлан хэлэбэл, тэжээл бэлэдхэгшэдэй хэhэн ажалай дүнгүүдынь үнгэрhэн жэлнүүдэйхидэл адли 7—10 хоногто нэгэ удаа бэшэ, харин табан хоног бүридэ сог- [illegible]

абахые оролдоно ха юм. Тэрэшэлэн үбhэнэй шанаршье эрид дээшэлхэ гэхэ гү, али үбhэшэд сабшагдаhан ногоогоо түргэн hэбэрээжэ хатаагаад, hурилхэ байна бшуу. Эгээл энэ гурим манда тон таарама байна. Бидэ ажахын лугомелиоративна отрядай гэшүүдтэй мурысэдэг заншалтайбди. Түрүүшын табан хоног соо манай коллектив илажа гараа, хоёрдохи табан хоногто тэдэнэр түрүү hуури эзэлээ hэн.

Гансал манай ажалда юун hаад ушаруулнаб гэхэдэ, тракторнууднай хуушараад эбдэрнэ. Бидэ ехэхэн сагаа техникэ заhабарилгада гаргашалнабди. Хэды иимэ байдалтайшье hаа, звеногоймнай гэшүүд арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ 961 гектар сабшалан дээрэhээ дүн хамта 12.227 центнер үбhэ hурилжэ тушааха даабарияа нэрэтэй солотойгоор бэелүүлхэ байhанаа мэдүүлнэ.

Үшөө юу хэлэлтэйб? Луговодуудай дунда дэлгэрhэн мурысөөн үбhэ хуряалгын hүүлээр дахинаа үргэлжэлхэ юм. Энэ жэлэймнай дүн hаядаа согсологдожо, түрүүшүүл элирүүлэгдэхэнь гээшэ. Социалис мурысөөн хүнүүдые, коллективые журамтай болгодог, хүмүүжүүлдэг байхаhаа гадна бэлиг шадабарииень тобойсо элирүүлдэг байха юм. Тиимэhээ совхозой дирекциин, партийна, профсоюзна организацинуудай социалис мурысөөндэ саашадаа онсо анхарал хандуулха байhаниинь элитэ.

Д-Б. ДАШИЕВ,
Мухар-Шэбэртэй районой «Эрдэм» совхозой үбhэшэдэй звеное даагша.

УРАГШАА — УРАГШАТАЙГААР

Зэдын комбинадай барилгын материалнуудай цех жэлhээ жэлдэ түсэбөө урагшатай дүүргэдэг, hайшаал магтаалда хүртэдэг коллектив гэжэ суутай болоhоор үнихэнэй. Районой «Ажалай туг» газетын хуудаhануудта үе-үе болоод лэ амжалтанууд тухайнь мэдээсэгдэжэ байдаг. Олон жэлдэ жэгдэ hайн дүнгүүдые түйлэжэ, ажалайнгаа жолоое hуладхаагүй коллективэй хүтэлбэрилэгшэтэй уулзажа, үйлэдбэриие эмхидхэлгын нюусануудые хөөрөөнhөөнь ойлгохые hэдэнэбди.

— Үлүү ехэ нюусанууд гэжэ юу байхаб даа. Харюусалгаяа hайн мэдэрдэг мэргэжэлтэдтэйбди. Коллективнай тогтонижонги. Нэрлэн хэлэбэл, техник-технолог Л. А. Савельев, инженер-механик А. Н. Василисто болон бусад ахамад инженер С. Г. Полежаев түрүүтэй өөрынгөө уялганудые hайнаар дүүргэнэ. Уралан нарижуулагшадаараа омогорходогбди. Үйлэдбэреэ зогсоонгүй hэльбэн шэнэдхэлгэ ябуулнабди,— гэжэ хуби заягаа комбинадай үйлэдбэритэй холбоhон цехэй начальник Ч. Б. Шагдуров хөөрөө бэлэй.

Нэн түрүүн комбинадай автотранспортна предприятида хүдэлhэнөө тус цехэй участогые, удаань цехые даажа абаха болоhон Чернин Будажапович ехэшье маргаагүй hэн. Абапаар харахада, набтаршаг, маряагүй туранхай бэетэй энэ хүн ехэ үйлэдбэриие эмхидхэгшэ гэжэ үнэншэмөөр бэшэ шэнги hэн. Теэд ажал, ажабайдал тухай тодо, торосогүй хөөрөөниинь, асуудалнуудта яб байса харюусаха маягынь, үнэн сэхэ hанамжаяа нюун нөөнгүйгөөр дэлгээхэ зангынь зоаhаа hайшаагдаа бэлэй.

— «Наhа наhала, наhан соогоо hура» гэжэ арад зомнай хэлсэдэг ха юм. Энэ hургаал мүнөө үе сагта илангаяа таарууу ха. Би юрын хүдэлмэришэнөөр эхилээд, байн-байн үдэшын техникум дүүргээ hэм. Удаань технологическа институт заочноор түгэсхөөб. Тиихэдэ 40 хүрөод ябааб. Юрэдөөл, ухаа нэмэхэ, hураха гээшэдэмнай хизаар, саг үгы ха юм. Иимэл даа, оор тухайгаа хэлэбэл... Хүдэлмэришэдөөрнай hонирхоо hаа, обоо хүбөө саарhа бэшэжэрхимээр юм. Тэдэндэ гомдол үгы,— гэнэ Чернин Будажапович.

Горнягуудай ажаллаха, ажаhууха эрхэ байдал hайжаруулжа, арадай ажахын шухала зорилго бэелүүлжэ байhан энэ коллективэй хүдэлмэри тухай бодомжолходо, партиин XXVII съездын материалнууд сооhи иимэ мүрнүүд hанагдана: «Барилгын материалнуудай шанарые hайжаруулха, барилгын бүхы комплексые индустриальна болон эмхидхэлэй шэнэ шатада гаргаха». Эндэ бүтээн гаргагдадаг барилгын түмэр-бетон ба модон хэрэгсэлнүүд комбинадай хэрэглэмжэ хангалгада эльгээгдэдэг, промышленна болон социально-соёлой, ажаhуудалай барилгада хэрэглэгдэдэг юм.

«Мүнөөдэрэй гол асуудал — продукциин шанар» гэжэ Чернин Будажаповичай тодорхойлходо, энэмнай hэльбэн шэнэдхэлгэтэй, эрдэм-техникын түйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгэтэй сэхэ холбоотой гэжэ тобшолмоор hэн. Эндэхи модо болбосоруулгын үйлэдбэриие hэльбэн шэнэдхэлгэ гурбан шатада ябуулагдана. Тиихэдэ модо хюрөөдэлгын цех 1983 ондо шэнэдхэн хубилгагдаhан, үрэ бүтээсэ ехэтэй түхеэрэлгэнүүд тодхогдоhон байна. Столярна цехэй үйлэдбэриие нарижуулан hайжаруулга түгэсхэгдэжэ, гүйсэд хүсэндөө ашаглагдахаар болонхой. Байгша ондо доодо склад баригдажа эхилхэ. Тиихэдэ полуавтоматическа линидэ модо хэмжүүрлэн тайраха арга олдохо юм. Түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй үйлэдбэриие hэльбэн шэнэдхэлгэдэ 2 миллион 700 мянган түхэриг hомологдонхой. Мүнөө жэлдэ 1 миллиониинь ашаглагдаха, 1988 ондо энэ үйлэдбэри шэнэ хүсэндөө хүдэлгэгдэжэ эхилхэ хараатай.

Түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые, бетоной холисо гаргахаhаа гадна эндэ нилээд ехэ хэмжээнэй хирпиисэ үйлэдбэрилэгдэдэг юм. Комбинадай хэрэглэмжэhээ үлүү гараhаниинь районой ажахынуудта худалдагдадаг заншалтай. Цехэйхидэй ажал ябуулгань энээгээр хизаарладаггүй, модо бэлэдхэлгын өөhэдын баазатай юм.

— Байгаали хамгаалха тухай асуудал hүүлэй жэлнүүдтэ илангаяа хурсаар табигдана. Тон зүб гэжэ hананаб. Манай участогайхид арьбадхаха, аршалха бэшэ, харин отолхо, унагааха даабаритайшье hаа, дүтын ой тайгада дүтэлхэеэ болиёл гэhэн hанамжаяа оруулаа hэмди. Тэрээгүүрнай модон үсөөрөө, шэнгэрээ. 1936 онhоо эхилээд лэ отологдожо байна ха юм. Саашадаа модо бэлэдхэхэмнай бүри бэрхэтэй болохо. Эндэhээ 60—70 модоной саана, бэлэн хүрэхөөр бэшэ, хадалиг, үндэр газарнуудта модо отолхо болохобди. Теэд ондоогоор аргагүй. Үхибүүдтээ, аша гушанартаа хангай тайгынгаа баялиг үлөөе гээд зүб хэлсэнэ. Үшөө нэгэ иимэ hанамжаяа хэлээ hэмди: модо отолhон газарта мал адуулхаяа оролдодог хүнүүд бии. Ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ энэмнай сэхэ хабаатай. Тиигэжэ газар дороhоо hаял өөдөө үндыжэ байhан нарай модо, hөөг гэшхэнэ бшуу, — гэжэ Чернин Будажапович сэдьхэлээ хүдэлгэн хэлэнэ.

Иигэжэ гүрэн түрын хараатайгаар, оршон байдалые үргэнөөр, ээзн ёhоор хаража, урдаа табигдаhан зорилгонуудаа шиидхэдэг коллектив жэлэй туршада 1 миллион 520 мянган түхэригэй товарна продукци үйлэдбэрилэн гаргадаг хүсэ шадалтай. Мүнөө дээрээ цехтэ оньhожоруулгын хэмжээн 57,8, гарай ажал 42,3 процентдэ хүрэнэ. Элдэб янзын оньhон техникэ хүдэлгэгдэдэг юм. Жэшээлхэдэ, модо таллуулдаг, ашадаг ТТ-4, ПЛ-2 түхэлэй трактор, оньhон түхеэрэлгэ, модо болбосоруулгын станогууд гээд олоншье hаа, модо гэшүүhэнhээ сэбэрлэхэ болон чокеровщигой хүдэлмэри гараар хэгдэдэг зандаа. Оньhожоруулгын аргануудые үргэдхэлгэдэ уралан нарижуулагшад хубитаяа оруулна. Эдэнэй эдэбхи үүсхэл халуунаар дэмжэгдэдэг юм. Түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй участогай механик Д. Н. Данзанов, модо болбосоруулгын цехэй ахалагша мастер С. Б. Доржиев, рамщик А. П. Александров гэгшэд өөhэдынгөө хүдэлмэри тухай соморхоноор хөөрэнэ. Инженерно-техническэ мэргэжэлтэдэй hонирхолыень бадарааха, нэрэ хүндыень үргэхэ гээшэ урмашуулгын ехэ арга мүн гэжэ үнинэй хүтэлбэрилэгшэ тоолодог. Хэдэг ажалдаа тоти мэргэн болоhон, олондо хүндэтэй хүнүүд сооhоо бетоной холисо шудхадаг А. М. Бутина, Т. В. Вологина, рамщик С. В. Гармаев, модо таллуулдаг, ашадаг тракторай машинист В. Б. Гармаев гэгшэд магтагдан дурдагдаа hэн.

1986 оной эхинhээ ажахы эрхилэлгын шэнэ гуримаар ажаллажа байhан комбинадай подразделенинүүдтэ алмалта, арьбалалтые хинаха ябадал, хүдэлмэриин газарые аттестацилга hэргээгдээ бэлэй. Тиигэжэ шулуу нүүрhэ, цемент, дулаанай элшэ хүсэ, уhа гэхэ мэтые алмахаар хубиин тоосоон бригада бүхэндэ нэбтэрүүлэгдээ. Ажалаа түрүү аргаар эмхидхэлгэдэ, үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэдэ ажалшадые олоор хабаадуулхын тула оролдолгонь обёоросотой. Хамтын подрядай гуримаар ажаллажа, ханасатай hайн дүнгүүдые түйлаhан коллективүүд сооhоо А. Х. Тыхеевэй хүтэлбэрилдэг модо бэлэдхэгшэдэй, А. М. Поповагай толгойлдог хирпиисэ үйлэдбэрилэгшэдэй, М. Н. Коротаевагай ударидадаг түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые гаргагшадай бригаданудые онсолон дурдамаар юм.

Иигэжэ хэлсээтэ уялганудай ёhоор, продукци эльгээхэ түсэбые заатагүй дүүргэхэ гэhэн эрилтын комбинадай коллективтэ сэхэ табигдаад байхада, энэ предприятиин подразделенинүүдэй нэгэн — барилгын материалнуудай цех, «Урагшаа — урагшатайгаар дабшаха» гэhэн урданайнгаа заншалые алданагүй.

Г. ДАШЕЕВА,
манай корр.

«Анхарагты — аюулгүйн пост» гэhэн уряа доро мүнөө жэл конкурс үнгэргэгдөө. Эндэ Улаан-Үдэ станциин вагонно депогой техническэ шалгалта-хиналтын бүхы пунктнууд хабаадаа hэн. Манай Сэлэнгэ станциин пунктынхид хоёрдохи hуури эзэлээбди. Харин В. П. Поповой (зураг дээрэ) халаан мурысөөндэ түрүүшын hуурида гараа. Эгээл эбтэй, голодоhогүйгөөр хүдэлдэг халаанайхид мүн.

Вагонуудые хинан шалгагша В. П. Попов энэ халаанине хүтэлбэрилдэг юм. Энээнэй урда тээ тэрэ БАМ барилсаhан, тиигэжэ Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаhан байна.

М. СУТУРИНАЙ фототекст.

ОЛОНИИТЫЕ ХАБААДУУЛХА

ХАМНИИН СОВХОЗДО ҮБҺЭ ХУРЯАЛГЫН УНЖАГАЙРЖА БАЙҺАН ТУХАЙ АСУУДАЛ НҮҮДЭЛ ЗАСЕДАНИ ДЭЭРЭ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭГДЭБЭ

доогэй Соведтэ үнгэргэгдэжэ, ниитын адууһа малда үбһэ тэжээл бэлэдхэлэй ябаса хэрэг мэдэхэ ёһоной ошшон байдалда зүбшэн хэлсэгдэбэ, Арадай депутадууд, Хамниин совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, отделенинүүдые эрхилэгшэд заседани дээрэ тоосоһон байна.

Ниитын адууһа малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ кампаниин эхиһээр үнихэн болобошье, сельскэ Соведэй харьяата газар дээрэхи үбһэшэдэй зарим звенонууд гүйсэд бүридхэгдээгүй, огторхоо срээгүй байгаа.

Сельскэ Совет, тэрэнэй гүйсэдком харюусалгата хүдэлмэри эмхидхэхэ үүргэеэ дүүргэнэгүй. Хамни, Хуртага, Бүргэ тосхонуудай эмхи зургаануудай 142 хүдэлмэрилэгшэ, 84 пенсионер, 15 гэрэй эзэн эхэнэр үбһэ тэжээл бэлэдхэлдэ жэгдэрэн оролсоогүй байһаар. Гэр бүлэ бүхэн 5 центнер үбһэ, 2 центнер халаахай нөөсэлжэ, совхоздо тушааха зэргэтэй. Теэд Усанозка, Хуртага тосхонуудай ажаһуугшадта арадай һунгамалнууд уялгыень тайлбарилнагүй.

Хээрын нуга сабшалангай мүнөөдэрэй ээзд, үбһэ тэжээл бэлэдхэгшэдтэ, анхарал һулаар хандуулагдана, Автолавка ябанагүй, Хуртага тосхоной магазин миил хахад үдэрэй туршада хүдэлмэрилнэ. Үбһэшэд, малшад хилээмэ, гурил, макаронной зүйлнүүдээр дуталдана. Совхозой хүтэлбэриин гэмээр үбһэшэдтэ мяхан, тоһон хубаарилагданагүй. Бүргэ тосхоной медфельдшер В. Доржиева ажалаа өөрынгөө зоргоор орхёод ябашоо.

Үбһэшэдэй звенонуудта сельскэ Соведэй 15 депутат гэхэ гү, али эрид хахадынь хүдэлнэ. Тэжээл бэлэдхэлые эмхидхэхэ, хинаха депутадуудай 3 бүлэгүүд байгуулагдаа. Теэд тэдэнэй гэшүүд нэгтэшье суглараагүй, шиидхэхэ асуудалнуудаа тодорхойлоогүй байха юм.

Нютагай Соведэй мэдэлдэ байдаг эмхи зургаануудай 52 хүдэлмэрилэгшэ бүхыдөө 600 центнер үбһэ, 200 центнер набшаһата тэжээл, 550 центнер халаахай нөөсэлхэ даабаритай.

Ажахын партийна комитет болон нютагай Совет үбһэ тэжээл бэлэдхэгшэдые соёлой, худалдаа наймаанай, медицинын талаар хангаха хамтын түсэб-график баталаа һэн. Социалис мүрысөөнэй дүнгүүд долоон хоногто хоёр дахин нютагай радиогоор соносхогдоно, «сахилгаан» болон «дайшалхы хуудаһан», «шанарай хуудаһан» гэхэ мэтээр олоной һонорто табигдаха юм. Гэбэшье, энэ түсэбүүдынь саарһан дээрэ үлэнхэй.

Районно Соведэй гүйсэдком, мүн Хамниин совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоое шагнаа. Ажахынгаа адууһа малда үбһэ тэжээл нөөсэлэлгын эмхидхэл тухай совхозой директор А. Ц. Моролдоев, ахамад мэргэжэлтэд В. Д. Жигжитов, А. Д. Жабанаев, хоёрдохи отделение эрхилэгшэ С. А. Шойдопов гэгшэд дэлгэрэнгыгээр хөөрөө.

Ажахыда үбһэ тэжээл нөөсэлэлгэ муу бэлэдхэлтэйгээр эхилэгдэжэ, тон хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Ажалай түрүүшын арбан хоёр үдэрэй туршада 42 звеногой 268 үбһэшэн оройдоо 400 гектар талмайн үбһэ, ногоо сабшаа, 300 гаран центнер үбһэ һурилөө, 350 тонно сенаж, 20,5 тонно витаминтай ногооной гурил бэлэдхээ. Эдэ баримтанууд совхоздо үбһэ тэжээл нөөсэлхэ түсэбэй 1 процент болоно. Тиихэдэ 54 морин косилкын 42-ынь лэ ашаглагдана.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ түрүү технологи һулаар нэбтэрүүлэгдэнэ. Нойтон ногоо һалхитуулан хатааха 6 вентилятор ашаглагданагүй. Үбһэ шарга дээрэ, мүн сахада һурилхэ хэрэг мартагдана. Оройл 130 центнер үбһэн пресс-подборщигто оруулагдаа. Азот бодос баянтай нэмэлтэ хэрэглэжэ, сенаж даралга, мүн элдэб бодосуудтай холимол силос нөөсэлэлгэ урагшатайгаар ябуулагданагүй. Бэлэдхэгдэһэн үбһэ тэжээлэй шанарые үдэр бүри тодорхойлхо экспресс-лаборатори хүдэлгэгдэнэгүй. Тус харюусалгата хиналта, шалгалта хэхэ уялгатай Д. Р. Цыренжапов тусхай хэрэгсэл, түхеэрэлгэнүүдтэй танилсаагүй, онол аргануудые шудалаагүй байһаар.

Совхозои хүтэлбэри, партком, профком, ВЛКСМ-эй комитет үбһэшэдэй звенонуудые бүридхэхэ хүдэлмэреэ мүнөөшье түгэсхөөгүй. Жэшээнь, малшан Д. Дылгыровэй звеногой бусад 4 гэшүүниинь һургуулиин багахан һурагшад байшоо. Зарим звенонуудта 1—2 трактор, косилка үгөөд, тэдэнэй оньһожоруулагдамал звено гэжэ нэрлэнэ. Харганай нютагта ажалладаг С. Тогмитовай нимэ звено, тусхайлбал, үбһэ һурилхэ, ябталха, һэлихэ түхеэрэлгэнүүд үгы юм. Бүтээсэ ехэтэй шэнэ түхэлэй тармуурнууд оньһон техникэтэй звенодо даалгагдаха ёһотой.

Хээрын үбһэ ногоо бэлэдхэгшэдэй ажалай эмхидхэл урагшагүй байдалтай. Багахан бороо хурын орохолоор үбһэшэд бүхы ажалаа орхижорхино. Тэдэнэр ажалайнгаа түсэб, бэелүүлхэ даабарияа мэдэнэгүй. Үбһэ тэжээлэй шанарай түлөө, мүн ажалай 32 үдэртэ түсэб дүүргэлтын түлөө нэмэлтэ түлбэри абаха гурим звеногой гэшүүдтэ тайлбарилагдаагүй.

Совхозой хүтэлбэрилэгшэд үйлэдбэриин ашаг үрыень дээшэлүүлнэгүй, ажалшадай хүсэл зоригые бадаруулнагүй гэжэ районно Соведэй гүйсэдкомой гэшүүн заседани дээрэ онсолон тэмдэглээ.

Ниитын адууһа малда үбһэ тэжээл бэлэдхэлдэ олониитые олоор, эмхитэйгээр хабаадуулха, үдэр, хоног бүхэниие үрэтэйгөөр хэрэглэхэ зорилгонуудые хараалһан тогтоол баталагдаа.

Ш. БАКШЕЕВ,
манай корр.

Поэт Чимит-Рэгзэн

Намжиловай 60

наһанай ойдо

ТАЛЫН БУЛАГҺАА ЭХИТЭЙ...

шые үршөөһэн эхэ — Мария Александровна Ульяновагай гэрэлтэ дурасхаалда» зорюулагдаһан тус поэмэ Бурядай литературын лениинианада поэдэй оруулһан ехэ хубита мүн болоно.

Түрэһэн үхибүүдэйнгээ арадай хэрэгэй түлөө ами наһаяа үгэхэ болоод байхада, эхэ хүнэй сэдьхэл ямар байлтайб даа?! 1887 оной харалган тэрэ үдэр Саша хүбүүн тухайгаа аймшагтай мэдээсэл абаад, холын хүйтэн зэбүүн Петербург зорижо, эрэлхэг үхибүүнтэеэ уулзаһан, «ахь ноёнтой» арсалдаһан, баатар үриингөө һүүлшын үгэнүүдые шагнаһан Мария Александровнагай энэрхы урин зүрхэн тухай буряад поэдэй нимэ дулеахана́ар, нимэ даруухана́ар, нимэ наархайгаар зураглан бэшэхэнь, аялгалан дуулахань — хэды һайхан бэ даа!

Саашань. Поэдэй бэшэһэн «Сергей Орешковэй сэсэрлиг соо» гэһэн поэмэ нилээд һонирхолтой.

Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй паровоз хабсаралгын цехэй слесарь байһан, младша лейтенант Сергей Орешков 1943 оной августын 16-да Харьковһаа холо бэшэ оршодог Басищево тосхон шадар дайсанай пулемёдые сээжэрээ халхалжа, Александр Матросовой гайхамшагта габьяа дабтаһан юм. Өөһэдынь дундаһаа тодорон гараһан Советскэ Союзай Герой С. Н. Орешковэй гэрэлтэ дурасхаалые мүнхэлжэ, ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэд амаралта, сэнгэлгынгээ паркда тэрэнэй нэрэ олгоо бэлэй. Энэ сэсэрлиг тухай, ЛВРЗ-һээ гараһан баатар хүбүүд Сергей Орешков, Николай Петров, Анисим Оширов тухай поэдэй уянгата мүрнүүд бидэнэй зүрхэ сэдьхэл дайража, энэ дэлхэйн нюрүү дээрэ дайнай дүлэн *дахинаа бү соробхилог, үдхэн модото, ургамал сэсэгтэ парк соо амгалан шубууд ходоодоо жэргэжэ байг лэ гэһэн шанга һануулга уншагшадай урда табина.

ОЭГ Чимит-Рэгзэн Намжилов нилээд олон ном бэшээ. Жэшээлхэдэ, «Сэлмэг үдэр» (1952), «Талын булаг» (1956), «Алтан үлгы» (1958), «Ташкентын дэбтэр» (1960), «Энеэдэтэй эреэхэн дэбтэр» (1963), «Эхын зүрхэн» (1964), «Сэсэгтэ зэлэм» (1965), «Хилээмэнэй сэнг» (1966), «Шэлэгдэмэл шүлэгүүд» (1973), «Сүхэ-Баатарай орондо» (1975), «Арбан табанай һара» (1980), «Жэлэй дүрбэн саг» (1986) гэһэн номуудынь энэндэ гэршэ болоно бэшэ гү? Мүн ород хэлэн дээрэ зургаан номынь бэрлагдан гараһан байна. Тиихэдэ Монголой Арадай Республикын уншагшад шүлэгүүдэйнь гурбан номтой танилсажа баясаһан юм.

Поэт бүхэн өөрынгөө түрэһэн нютагые магтадаг. Тэрэшье зүб. Юуб гэхэдэ, хүйһөөрөө холбоотой нютаг орон тухайгаа бэшээгүй һаа, ямар шүлэгшэн, уран зохёолшо гэшэб даа!

Чимит-Рэгзэн Намжиловай зохёохы ажалда түрэл нютагаа, тала дайда, хада уһаа, ажалша арад зоноо уран үгын дээжээр магтаһан, түүрээһэн шүлэг, дуунууд нилээд олон юм. «Үлгы нютагайм домог» гэһэн томохон зохёолынь түрэл нютагтанъ зорюулагдана.

Арбан табанай һарын
толондо
Арбан наймаан наһам
һанагдаа...
Абал, эжым түрэһэн
гулэмта —
Ага нютагни хэды һайхам
даа, —

гэһэн үгэнүүдтэй «Ага нютагни» гэһэн дууе мэдэхэгүй буряад хүниие сэнхир урасхалта Сэлэнгэдэшье, огсом урасхалта Онондошье, хэбэд номхон Хэжэнгэдэшье, түхэрээн сагаан Түнхэндэшье, агуу ланuудай хамбы Ахадашье, заха холын Захааминдашье, ялбайран харагдагша Яруунадашье олохонь бэрхэтэй. Тон бэрхэтэй. Энэ дуумнай гансашье Ага нютагай бэшэ, үргэн Буряад орондо үргэгдэһэн магтаал болоно бшуу.

«Таламни», «Нютагайм хадануд—барандаа хүлэгүүд», «Жэбхээһэнэй горхон», «Сагаан үнгэ тухай», «Нютагни», «Табтаанай» болон бусад олон тоото шүлэгүүдые, «Хилээмэнэй сэнг» гэһэн поэмэнүүдые уншажа үзэхэдэ, хүлыень дүрсэдэ, гарыень гансагада хүргэһэн, эхэ эсэгын түрэл нютагай, арад зоной образ тобойжо харагдана.

СЭГЭ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай шэрүүн жэлнүүдтэ Чимит-Рэгзэн Намжилов долоон класс дүүргээд, түрэл колхоздоо хүдэлөө. Хара ажал яһала хээ. 1944 ондо армида ошоо. Сэрэгһээ табигдаһанай һүүлээр районой соёлой таһагые даагшаар, ВЛКСМ-эй райкомой секретаряар хүдэлөө. Багшанарай училищи заочноор дүүргээ.

Эгээл тэрэ жэлнүүдтэ Чимит-Рэгзэн Намжиловай шүлэгүүд газетэнүүдтэ толилогдожо эхилээ һэн. Теэд уран шүлэгэй харгыда оройһон хүбүүндэ хүнгэн бэшэхэн байгаа. Улаан-Үдын багшанарай дээдэ һургуулида һуража байхынгаа хажуугаар «Буряад үнэн» газетын редакцида хүдэлөө. Институт дүүргэһэн диплом абажа үрдөөдүйдэнь түрүүшын ном барлагдан гараа.

Чимит-Рэгзэн Намжилов энэ бүхы наһаяа журналистын хүтэлбэрилхы хүдэлмэридэ зорюулаа. Москва хотодо КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Партиина дээдэ һургуули дүүргэжэ ерэһэнэйнгээ һүүлээр, «Байгал» журналай ахамад редактораар, республикын радио комитедэй түрүүлэгшын орлогшоор, Улаан-Баатарта ТАСС-ай корреспондентээр ажаллаа. Монголой Арадай Республикада хүдэлжэ байхадаа, «Сүхэ-Баатарай орондо» гэжэ ном бэшээ. Тэрэнь 1979 ондо барлагдан гараа һэн.

Чимит-Рэгзэн Намжилов олон тоото дуунуудые бэшээ. Үшөө 1951 ондо композитор Бау Ямпиловтай хамта тэрэнэй зохёоһон «Сагаан далитай гулабхаа» гэһэн дуун хадаа эб найрамдал, энхэ тайбанай гимн боложо, гушан табан жэлэй туршада ханхинажа байна.

Дуунай үгэ бэшэхэ гэшэ ехэ хүндэ хүшэр хэрэг. Үгэдөө тон нарин, тэрээндээ шадабари бэлиг түгэлдэр хүн һайн дуунай үгэ бэшэжэ шадаха. Тиимэ хүмнай Чимит-Рэгзэн Намжилов болоно. Поэдэй бэшэһэн «Үдыл байн даа» гэһэн дууе үргэн уужам Буряад оронойнмай наһатайшье, залуушье зон тон дуратайгаар дуулалдадаг.

Энэ шүлэгшэн бэшэһэн дуунайнгаа үгэ бүхэниие тон хёрхо наринаар шэлэжэ, хэм хэмжүүрыень, сохилто аялгыень тааруулжа ехэ ульгам, гүймгэ, хүнэй хэлэхэдэ, дуулахада торьдоһогүй уянгата мүрнүүд болгожо шадана. Тиимэл хадань композиторнууд тэдэ үгэнүүдтэнь гоё һайхан хүгжэм бэшэнэ ха юм.

Поэт эдир үетэн, багашуулда олон шүлэгүүдээ зорюулаа. «Энеэдэтэй эреэхэн дэбтэр», «Сэсэгтэ зэлэ» гэһэн номуудынь энээндэ гэршэ болоно үгэнэ. Бидэниие тойроод байһан үзэсхэлэн гоё байгаали, адуу мал, ан гүрөөл, хүдөө нютагта түхэреэн жэлдээ таһалгаряагүй хүдэлдэг түрэлхидэй ажал тухай поэдэй бэшэһэн шүлэгүүдтэ бага үетэн дуратай.

Чимит-Рэгзэн Намжиловай бэшэһэн баснинуудтай, нүхэд, танил гүт? Одоол хурса, мэргэн үгэнүүдтэй зохёол гэжэ тэдэниие уншабал, заатагүй ойлгохот. «Үбшэн», «Дээгүүр тушаалтай Баабгай» гэһэн болон бусад баснинууд буряад уран зохёолдо бэшэгдэһэн эрхим зохёолнуудай тоодо ороно.

Поэт оршуулгын ехэ ажал хэнэ. Тарас Шевченкын «Хүлһэншэн эхэнэр», М. Ю. Лермонтовэй «Кавказай олзо хүн» гэжэ поэмэнүүдые, А. С. Пушкинай, С. А. Есенинэй шүлэгүүдые, Л. Н. Толстойн рассказуудые ехэл һайнаар оршуулһан байха юм. Мүн монгол уран зохёолшодой бүтээлнүүдые олон жэлэй туршада оршуулжа байдагынь һайшаалтай.

Чимит-Рэгзэн Намжилович Намжилов Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ гэһэн үндэр нэрэ зэргэтэй, «Ажалдаа шалгарһанай түлөө», «1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай үедэ шэн габьяата ажалай түлөө», «Шэн габьяата ажалай түлөө. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ», «1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда түйлагдаһан Илалтын 40 жэлэй ой» гэһэн, мүн МНР-эй «Найрамдал», «Хубисхалай 50 жэлэй ой» гэһэн медальнуудаар шагнагданхай.

Буряадай мэдээжэ поэт Чимит-Рэгзэн Намжиловичай 60 наһанай ойн баярта сагаан сэдьхэлэй үгэнүүдые хэлэжэ, элүүр энхые, бэлигтэ зохёолнуудые, үндэр наһа, үнэн зол жаргалые хүсэжэ, талымнай шэргэшэгүй булаг мүнхэ бурьялаг гэжэ юрөөхэ байнабди.

Георгий ДАШАБЫЛОВ,
СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной гэшүүн.

Ч-Р. НАМЖИЛОВ

ТООНТО НЮТАГНИ

Зэрэлгээтэ Онон голтон,
Зэргэлээ Гурбан
Толгойтон.
Жэргэмэлэй дуун
хонхотон —
Жэбхээһэнэй голдо
тоонтотонб.

Хүндэлэн гараһан
харгытан.
Хүүсэ дабхиһан
горхонтон,
Хүүргэтэн юм.
Хүрэдэггүн, шэргэдэггүн
Хүйтэн тунгалаг булагтан
юм.

Анда нүхэдни,
Аянда тэрээ руу ябаа һаа,
Алгадажа бү гараарайт.

Аршаанта уһанһаань
Амасажа,
Ангаагаа гаргаарайт.

Толитоһон эхин дээрэнь
Тонгойжо нюураа
хараарайт,
Тооһыень сэлмээн
аршаарайт.
Налайжа һуугаарайт,
Намаяа һанаарайт...

Зэрэлгээтэ Онон голтой,
Зэргэлээ Гурбан
Толгойтой,
Жэргэмэлэй дуун
хонхотой —
Жэбхээһэнэй голдо
тоонтотонб.

ДУУН

Энээгүүр ургаһан сэсэгүүд
соо
Эжынгээ шарайе харанам.
Эжынгээ шарайе
харахадаа,
Эртэнэйнь буусые
һананам.

Дулаахан амисхаалтай
Үзөөн нютагни,
хаанабши,
Дуулимхан урасхаалтай
Онон голни, хаанабши?

Араараа ургаһан сэсэгүүд
соо
Ахынгаа шарайе харанам.
Ахынгаа шарайе
харахадаа,
Анханайнь буусые һананам.

Дулаахан амисхаалтай
Үзөөн нютагни,
хаанабши,
Дуулимхан урасхаалтай
Онон голни, хаанабши?

Хойгуураа ургаһан
сэсэгүүд соо
Хоюуланайнь шарайе
харанам.
Хоюуланайнь шарайе
харахадаа,
Холыноо буусые һананам.

Дулаахан амисхаалтай
Үзөөн нютагни,
хаанабши,
Дуулимхан урасхаалтай
Онон голни, хаанабши?

БЭЛЭГ

*... хүбүүн Рэгзэндээ,
... басаган Ириндээ*

Аласантнай замда
ядарал дутамаггүй
хүрэхөөр
Алта мүнгэнье
хүриэхэ сүлдүүлхые
эрмэлзээгүйб.
Арадай засагта
гүрэндөө ооноодингоо
хүлһөөр,
Ажал хүдэлмэрөөр
олзо олохотнай
хэлеэзингүй.
Хэды тиигэбэшье,
дурасхаалай тэмдэг
болгожо,
Хэтынгээ баялигһаа
хубаалдан үлөөхэ
уялгатайб.
Хожомоо гомдожо,
голхоржо ябахагүйетнай
бодожо,

Хоёр адлихананаар
тэнсүүлһэндээ ехэл
урматайб.
Эртэлжэ гараһан
ээ хүбүүхэйм, шамдаа
Эжынгээ үгэһэн
«Рэгзэн» нэрые
бэлэглэнэм.
Эрэ хүн боложо,
нангинаар бүхы наһандаа
Хирэ гоохогүйгөөр
абажа ябахыеш хүсэнэм.
«Нэрээ хухаранхаар
яһаа хухара» гэжэ

Нэрэһээ сэсэнээр
хэлеэдэг ёһодо
һүгэдэнэм.
Нэрыемни нэрлүүлжэ,
дурсажа, дээрэ үргэжэ,
Нилтэ олондоо
туһатай ябахыеш
захинам.
Аляа илдамхан
аша басагамни, шамдаа
Абынгаа үгэһэн
аялдар зангые баринам:
Алтан дэлхэйдэ
элдэб ушартай
дайралдахаш даа,

Абахадажа бэеэ,
даруу ябахыеш гуйнам.
Халта магтахадань
хамараа үргэн наамайжа,
Хамаг олоной
наадан боложо
баилтагүй.
Хараалгаха сагай
ерэбэл, сэдьхэлээ
даража,
Харюу үгэхэдөө
дан ехээр муудалтагүй,
Шадал соохоноо
абажа ябаһан баялигыем
Шамарлажа голонгүй,
шангаар барихые
оролдоорой.
Сагэн ерэхэдэ
үрэжэл түгэс ашыень
Саашань арьбадхажа
уг залгамжалан
орхёоройт.

«НАРЬЯХАЛ ДУРАМНИ...»

Чимит-Рэгзэн Намжиловай «Ленин тухай дуун» бодото арадай дуун гэжэ һанахаар юм. Поэт энэ дуугаа үндэһэн маягтайгаар, тон тааруу сасуулбари оложо, бэшэһэн байна. Тиихэдэ Буряадай элитэ композитор, СССР-эй арадай артист Бау Ямпилов дуунай хүгжэмые жэнхэни буряад аялгада оруулан зохёогоо.

Арадай дуунууд хадаа мэдэгдээгүй бэлигтэнэй үни урданьшье, һаяын сагташье зохеоһон үндэр бүтээл байна гээшэ. Тиин үеһөө үе дамжан, мүнөө манда хүрэжэ ерээ. Бэлиг түгэлдэр поэдүүд лэ зохёолоо арадай аман зохёолдо түшэглэн, тэндэһээ һабагша татан урлажа шададаг байна. Энэмнай үндэр мэргэжэл мүн болоно. Ч-Р. Намжиловые эгээл тиимэ зохёолшодой нэгэн гэхэдэ алдуу болохогүй.

Ч-Р. Намжилов Бау Ямпилов хоёрой бэшэһэн «Сагаан далитай гулабхаа» гэжэ дуун гуша гаран жэлдэ эб найрамдалай уряа боложо, арад зоноо зоригжуулан, омог дорюунаар ханхинаһаар. «Жаргсыт, арадууд, тэмсэлдээ!» «Сэрэгмаагай бэшэг» гэжэ мэдээжэ дуунуудынь амгалан байдалай түлөө тэмсэлдэ зорюулагданхай.

Совет арад дүшэ гаран жэлдэ амгалан байдалда үндэр бүтээсэтэ ажалаа хэжэ, Эхэ ороноо һалбаруулан хүгжөөжэ байна. Амгалан байдалһаа арюун һайхан юумэн юун байха бэлэй! Совет арадай дайнда эсэргүү тэмсэлдэ, поэт-дуушан Ч-Р. Намжилов ехэхэн хубитаяа оруулна. Тэрэнэй «В. Борсоевой дурасхаалда» гэһэн дуун, аюулта дайнай ямар хойшолонтой байһые һануулан, һэргылэмжэ болон зэдэлнэ.

Дуушан ябаха гээшэмнай хүндэтэй, үндэр харюусалгатай мэргэжэл мүн. Ч-Р. Намжиловай олон, эрхим дуунуудые түрэл араднай дуулана. Поэдэй сэдьхэлһээ дэбэрэн гараһан арадай шэнжэтэй дуунууд Байгал далайн алишье талаар, Агын уужам дайдаар зэдэлнэ.

Даша-Дондок Жалсараевай хүгжэмдэ оруулһан поэдэй «Хаанахинайл ааб?» гэжэ дууе түрэл Буряад ороноо магтаһан эрхим зохёол гэжэ хэлэхэ байнаб. Поэт ямар уран гоёор, ямар хурса мэргэнээр шүрэглэнэб!

Буряадхан оромнай
уужамхан даа—
Буусаараа илгараад яахамнайб
даа.
Бууралхан аба,
эжын үлгы юм даа,
Бултанай жаргаха
нютаг юм даа.

Ч-Р. Намжиловай «Ага нютагни» гэжэ дууе бэлигтэ композитор Базыр Цырендашиев аялгада оруулһан домогтой. Түрэл нютагаа магтаһан, арад зоной сэдьхэлдэ урма баяр түрүүлһэн һайн дуу бэшэхэ гээшэмнай, тиимэ бэлэн хэрэг бэшэ. Поэт бэшэһэн дуунайнгаа үгэ бүхэниие нарибшалан шэлэжэ, онобшолон тааруулдаг, хэм хэмжүүрыень, сохилтыень хоноожо, тон ульгам, гүймгэ, хүнэй үгүүлхэдэ тордиһогүй, дуулахада уянгатай, гүнзэгы удхатай болгожо шададаг. Поэдэй дуунууд хүнэй һанаанда тааруу, урма зориг бадаруулха ульһатай, үргэн дэлисэтэй байдаг, жэгүүртэй юумэдэл арад зоной дунда гайхалтай түргэнөөр тарадаг, ута наһа наһалдаг, уран хурса удхаараа илгардаг.

Шэнэ, боро газаа ашаглалгада, коммунис ажалда, залуушуулай һур жабхаланта хүсэл эрмэлзэлдэ зорюулагдаһан поэдэй дуунууд арад зониие үндэр бүтээсэтэ ажал хүдэлмэридэ уряална.

Агта булад моридойнгоо
Амынь залаад гарахамнай,
Ага, Борьёо, Түгнынгоо
Арбан тапа руу
зорихомнай...

Зүрхэ сэдьхэлдэмнай дурлагдаһан дууе хэдышье дуулажа, үгыень хэдышье уншажа байхада, хашартай болодоггүй. Эгээл тиимэһээ буряад зомнай бэлигтэ поэдүүдэй үгэ дээрэ мэргэжэл шадабари түгэс композиторнуудай бэшэһэн дуунуудые ажаллажашье байхадаа, амархадаашье хододоо дуулана ха юм.

Чимит-Рэгзэн Намжилов нилээд олон дуунуудаа залуушуулда зорюулдаг. Тэрэнэй хэтэ мүнхын инаг дурые магтаһан дуунуудые хэдэн үеын залуушуул хоолой ниилүүлэн зоригжолтойгоор хангюурдана.

Һарын сагаан толоһоо
Һаргаад байна
дэлхэйн шарай.
Һаруул сээжын сёорһоо
Һанаад байнаб гансал шамай.

Дуунай шэди гээшэ гайхалтай хүсэтэй юм даа. Поэт-дуушан Чимит-Рэгзэн Намжилов өөрынгөө гүн гүнзэгы сэдьхэлые уран дуугаараа дэлбэлэн гаргажа, арад зоноо ашата һайхан хэрэгүүдтэ уряална.

Уран зохёолойнгоо дали жэгүүр дээрэ, бэлигэйнгээ түгэс һалбаржа байха үедэ, дуугаа дуулаһан зандаа Чимит-Рэгзэн Намжилович жара наһанайнгаа алтан богоһые алхалба: Жара наһан — үбгэн наһан бэшэ. Ажалай, зохёон байгуулхы эршэ соогоо ябаһан поэт нигэжэ дуулана:

Намарынь болобо
гэн гэһэймни,
Набшаһан шарлаал
үды байн даа.
Наһанниинь ошобо гэн
гэһэймни,
Нарьяхал дурамни
хүрэн байн даа.

Поэт тон гүнзэгы удхатайгаар сэдьхэл зүрхэеэ дэлгэнэл даа! Чимит-Рэгзэн Намжилов үни удаан жэлнүүдтэ зоригжолтойгоор уран зохёолоо бэшэхэ, уран дуугаа дуулаха байха. Дуун хүниие залуу болгодог. Арад зондоо алба хэжэ, олониитын хүндэтэ үүргэ дүүргэжэ байһан хүмнай ута наһатай байдаг гээшэ.

Үнэн сэхэ үндэр зохёолоо арад зондо амжалтатайгаар зорюулан, ута наһа, удаан жаргал эдлэхыень Чимит-Рэгзэн Намжиловичта юрөөнэбди.

Гунга Чимитов.

...РХОЙ, УЯНГАТА ШҮЛЭГҮҮД

бусадта зорюулагдаһан айхабтар олон планшедуудые Нагалагай, Олойн, Байтагай дунда һургуулинуудта харааб. Тэдэнэй дунда Чимит-Рэгзэн Намжиловай зохёохы ажал ябуулга тухай ехэл һайшаамааршье, һонирхолтойшье планшедүүд бии һэн. Жэшээлхэдэ, Баяндайн аймагай Нагалагай дунда һургуулиин буряад хэлэ, литературын кабинет соо «Буряадай бэлигтэ шүлэгшэн Чимит-Рэгзэн Намжилов» гэһэн томохон планшет үлгөөтэй һэн. Тэрээн дээрэ поэдэй зохёохы ажал ябуулга тухай статья, шүлэгүүдынь, дуунуудынь, һурагшадай зураһан номуудайнь гадарнууд харагдаба. Дээгүүр буряад уран зохёолшодой томохон фото-зурагуудай дунда, мүн лэ Чимит-Рэгзэн Намжиловай портрет бии һэн.

— Чимит-Рэгзэн Намжиловай шүлэгүүдые һурагшад ехэ һонирхон, һайшаажа уншадаг, сээжэлдэдэг. Юуб гэхэдэ, тэрэ хадаа уянгатай һайханаар бэшэхэһээ гадна, удхатайгаар, уншахада бэлээр ойлгогдохоор бэшэдэг,— гэжэ ахамад классуудта буряад литература заадаг, багша Зоя Доржиевна Анзаева хөөрөө һэн.

— Буряад поэдүүдэй дунда Ц. Галсанов, Н. Дамдинов, Д. Жалсараев, Ч-Р. Намжилов, Г. Раднаева, Жан Зимин гэгшэд уншагшадта, илангаяа манай эндэхи уншагшадта, ойлгосотойгоор шүлэгүүдээ зохёодог байна.

М. МАДАЕВ.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТАСС · АПН

ЭЭЛЖЭЭТЭ БЭШЭ СЕССИ

ЖЕНЕВЭ. Ракетэһээ хамгаалалта хэхэ түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай договорой, стратегическэ добтолхы буу зэбсэгүүдые хизаарлаха талаар үгэеэ ойлголсолгын, мүн СССР-эй болон США-гай хоорондохи ядерна дайнай аюулые һуларуулха хэмжээнүүд тухай хэлсээнэй зорилгонуудые, дүримүүдые бэелүүлгэдэ үүргэ нүлөө үзүүлхын түлэ байгуулагдаһан совет-американ саг үргэлжын зүбшэлэлгын комиссиин ээлжээтэ бэшэ сесси эндэ нээгдэбэ.

Стратегическэ буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай 1972 оной саг зуурын хэлсээе (ОСВ-1), стратегическэ добтолхы зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха тухай 1979 оной договорые (ОСВ-2) саашадаа сахихые США-гай арсажа байһанһаа уламжалан, совет талын дурадхалаар ээлжээтэ бэшэ сесси зарлагдаһан байгаа.

МАГАТЭ-гэй ЭКСПЕРТНҮҮДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

ВЕНЭ. Атомай элшэ хүсэнэй талаар уласхоорондын агентствын правительственнэ экспертнүүдэй зүблөөн ООН-ой Венэдэхи уласхоорондын түбтэ нээгдэбэ. Гурэнэй 56 ба уласхоорондын 9 эмхиин 150 шахуу түлөөлэгшэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана. Ядерна реакторнуудта болоһон эбдэрэлгэнүүд, аюул усалнууд тухай эртээнһээ мэдээсэхэ гурим тухай, нимэ аюул усалай тохёолдоод байгаа һаань, нэгэ нэгэндээ туһаламжа үзүүлхэ тухай хоёр хэлсээнэй проектнүүдые тэдэнэр һара шахуу саг соо зүбшэн хэлсэхэ юм.

Ядерна элшэ хүсые аюулгүйгөөр хүгжөөлгын уласхоорондын гурим тогтоохо тухай мэдээжэ совет дурадхалые бэелүүлэн, энэ зүблөөн үнгэргэгдэнэ.

МАГАТЭ-гэй генеральна директор Х. Бликс түрүүшын заседаниие нээхэдээ, атомай элшэ хүсые амгалан тайбан зорилготойгоор хэрэглэлгэдэ аюулгүй байдал хангаха уласхоорондын харилсаа холбоо бэхижүүлхыень зүблөөндэ хабаадагшад уряалба.

США-да ГАН ГАСУУР БОЛОНО

ВАШИНГТОН. Ородой зүүн-урда штадуудта засаг... долоон хүнгэ хүшэр байдалай шанжалхын тула түсхай ... миссии байгуулха тухай США-гай Хүдөө ажахын министр ... сгно соносхобо.

Хоёр долоон хоногой хугасаа соо энэ районуудта халуун болоод байна. Энээнһээ уламжалан, 10 гаран хүн амиа алдажа, наһа бараа. Үхэр мал, шубуу шонхор олоороо гарзалжа захалба. Гансал Джорджи штадта 7 хоногой хугасаа соо 750 мянга гаран тахяагай дальбараа хосорһон байха юм. Нуур сөөрэмүүдтэ амидардаг загаһа жараахайшье хосорно.

Айхабтар ехэ ган гасуурай болоһонһоо уламжалан, США-гай зүүн-урда штадуудта тарилгаһан шаниин, кукурузын, соёын ба ... хонгой ехэнхи үргаса хатаба. Гол мүрэнүүдэй, нуур сөөрэмүүдэй уһан ехээр табаба. Зарим сөөрэмүүд шэргэшэ. Фермернүүд үхэр малаа болоорһоонь хоёр һараар урид үсэлгэдэ эльгээнэ. Ушаринь гэхэдэ, тэжээл, уһалха уһаншье үгы байна.

Модоной набша намаа хатажа, унажа захалба. Олон зуун жэлдэ ургажа байһан дуб модод хосорно.

Гэхэтэй хамта сагай уларил шэнжэлэгшэдэй баталамжалгануудай ёһоор, США-гай зүүн-урда штадуудта октябрь гаратар бороо хура орохогүй хэбэртэй.

БЭРХЭШЭЭЛ ТУБЭГҮҮД УШАРНА

ВАШИНГТОН. Оло дахин хэрэглэгдэхэ замбуулинай онгосонуудай экипажые аршалан хамгаалха түхеэрэлгэ зохёохо талаар Аэронавтика болон замбуулинай дайдые шэнжэлхэ талаар национальна управлениин (НАСА) мэргэжэлтэд, «Рокуэлл интернэшил» гэжэ корпорациин инженернүүд бэрхэшээл түбэгүүдтэй ушаржа байна.

США-гай конгрессэй түлөөлэгшэдэй палатын эрдэм ухаанай болон технологиин комитедтэ «Рокуэлл интернэшил» гэдэг корпорациин хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн Джордж Джеффс тоосоходоо, 1988 он болотор нимэ түхеэрэлгэ зохёожо шадахагүй хабди гэжэ мэдүүлээ. Оло дахин хэрэглэгдэхэ замбуулинай онгосонуудые ниидхүүлгэ тиихэдэ һэргээгдэхээр хараалагдаа һэн. Байгша оной январиин 28-да «Чэллленджер» гэжэ замбуулинай онгосын аюул усалда ороһоной һүүлээр «Шаттлнуудые» ниидхүүлгэ болюулагдаһан байгаа. «Онгосын экипажые аршалан хамгаалха түхеэрэлгэ зохёохын тула аргатай бүхы юумэ хэхыень» аюул усалай ушар шалтагаануудые мүрдэн шэншэлһэн президентын тусхай комисси НАСА-гай урда табиһан байгаа.

Соёлой hонин

БУРЯАДАЙ УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ ХОЛБООНДО

Май hарын hүүлшын үдэрнүүдтэ Улаан-Үдэ д э м н а й РСФСР-эй Уран зохёолшодой холбооной, «Литературная Россия» газетын үүсхэлээр «Түхэрээн стол» эмхидхэгдэжэ, мүнөө үеын буряад литературын хүгжэлтэ тухай үргэн дэлисэтэй хөөрэлдөөн болоо hэн. Тэрэ хөөрэлдөөндэ республикымнай олон уран зохёолшод, литература шэнжэлэгшэд, мүн Москвагай хэдэхэдэн шүүмжэлэгшэд хабаадалсаа hэн. Тэндэ уран зохёолшодоймнай олон номууд шүүмжэлэгдэн хэлсэгдээ бэлэй.

hаяхан Буряадай Уран зохёолшодой холбоондо тэрэ «Түхэрээн столой» дүнгүүдээр уран зохёолшодой, литература шэнжэлэгшэдэй суглаан болобо. Суглаан дээрэ Уран зохёолшодой холбооной партийна организациин секретарь, прозаик Ким Балков Буряадай мүнөө үеын уран hайханай литература тухай «Түхэрээн столдо» хэр зэргэ зүбшэн хэлсэhэн тушаа үргэн элидхэл хээ. Удаань шүлэгшэ, драматург Анатолий Щитов hаяар үнгэргэгдэhэн республикын драматургнуудай семинар тухай, мэдээжэ поэт Николай Дамдинов очерк бэшэхэ, уран зохёолнуудай хэлэ шэнжэлхэ, шүүмжэлхэ, прозаигууд Цырен Галанов Владимир Корнаков хоёр уран зохёол шүүмжэлгэ тухай, поэт Чимит-Рэгзэн Намжилов литературна нэгэдэлнүүд тухай, прозаик Цыден-Жап Жимбиев залуу уран зохёолшод, үхибүүдэй уран hайханай «Хараасгай» журнал тухай, эрдэмтэд Цырен-Анчик Дугарнимаев, Гунга Туденов, Михаил Хамаганов литература шүүмжэлэгшэдэй секциин хүдэлмэрие hайжаруулха тухай үгэ хэлэhэн байна.

* * *

Июлиин эхеэр ниислэл Москва хотодо СССР-эй уран зохёолшодой наймадахи съезд үнгэргэгдөө hэн. Уран зохёолшодой бүхэсоюзна тэрэ ехэ хуралдаанда манай республикаhаа КПСС-эй обкомой секретарь К. К. Шомоев, «Байгал» журналай ахамад редактор, прозаик С. С. Цырендоржиев гэгшэд хабаадалсаhан байна. Уран зохёолшодой холбоондо hаяхан болоhон заседани дээрэ С. С. Цырендоржиев энэ съезд тухай дэлгэрэнгыгээр, hонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө.

М. МАХЕЕВ.

ХАДАТА ЗАХААМИНДА ДУУНУУД ХАНХИНАНА

Хүдөө ажахын халуун кампанида хабаадагшадые соёлой талаар хангаха хэрэгтэ Захааминай райондо ехэ анхарал хандуулагдадаг. Тиимэhээ зун бүри тусхай түсэбграфигууд табигдадаг юм.

— Байгша ондо хангалгын хүдэлмэрие аша үрэтэйгөөр ябуулхын тулада районойнгоо газарые дүрбэн зоно болгожо хубаабабди,— гэжэ Захааминай райгүйсэдкомой соёлой таhагые даагша С. Р. Намжилов хөөрэнэ. — Өөhэд өөhэдынгөө зоные Хамниин, Санагын, Дүтэлүүрэй болон Закаменскын соёлой-спортивна комплекснууд хангаха. Тиихэдэ районой агитбригада эмхидхэгдээ.

Үнгэрэгшэ долоон хоногой туршада Ёнгорбойн. Санагын совхозуудай малшад болон тэжээл бэлэдхэгшэдые тус агитбригада хангаа. Эдэ концертнүүдтэ Хамниин совхозой агитбригада, дуу болон хатарай «Санага» гэжэ ансамбль, мүн айлшаар ерэhэн Буряадай АССР-эй габьята артист К. Миткинов хабаадалсаа. Ерэхэ долоон хоногто Дүтэлүүрэй совхозойхидто концертнүүдые харуулаад, өөhэдөө тэжээл бэлэдхэлгэдэ туhалха зорилготой.

И. ВОДОВОЗОВА.
Закаменск хото.

Репортаж

— Үглөөгүүр эртэ үргэн талын жэгүүртэ дуушадай аянгата дуунайнгаа хүгжэмтэ аялга зэдэлүүлэн байха үеэр дулаахан унтариhаа бодожо, даажа абаhан хурьгадаа шүүдэртэй, шэмэтэй ногоотой бэлшээридэ туужа гаргахада, түрүүшээр тиимэшье бэлэн бэшэ байгаа,— гэжэ Улаан-Одоной дунда hургуулиин «Найрамдал» гэhэн ажалай болон амаралтын лагерие даагша, багша Владимир Жамсуевич Цырендоржиев хөөрэнэ. — Тэрэ hубаг ханаабай саада талада бөөриин ташаланда бэлшэн ябаhан хурьгадые ошожо харахамнай бэшэ гү?

— Ошоёл. Тээмэндэ ябахадаа харахадам, хурьгадтнай яhала hайжарhан, томонууд болоhон хэбэртэй hэн,— гэжэ совхозой директорэй орлогшо, ажахын ахамад мелиоратор Игорь Ильич Маркисеев хэлээд, хурьгадай бэлшэн ябаhан газар тээшэ бидэниие дахуулаад, шамдуухан гэшхэлбэ.

Баруун тээhээ hулахан hэбшээн үлеэнэ. Тэнгэриин хойто хаяагаар бүн-хара үүлэнүүд тамарна. Тэдэниие харахадаа, «hаал энэ hалахаяа болиhон бороониинь орожорхино аа гү?» — гэжэ hанабабди.

Батаганаа боргоohотой, торголиг ногоогоор баян бэлшээридэ ябаhан хурьгад богонихон лэ сагай туршада тэбээрээ, таргалаа, томонууд болоо юм байна гэжэ ажаглабабди.

Эндэ арбадахи классай hурагша Саян Раднаевтай уулзабабди. Тэрэ Хориин совхозой энэ ажалай ба амаралтын лагериин бригадир. Ажалша бэрхээрээ бусадай дундаhаа шалгарна. Номдоо, ажалдаашье харюусалга ехэтэйгээр хандадаг, үгтэhэн даабари заабол дүүргэдэг, өөртөөшье, үетэндээшье эрилтэтэйгээр хандадаг, үнэн сэхэ байhанайнь түлөө тэрэниие нүхэдынь бригадир болгон hунгаа.

— Зай, эндэ ажаллахадатнай ямар байнаб? Амарха сүлөө саг олдоно гү? — гээд үхибүүдhээ асуубабди.

— Сүлөө саг биил даа. Ногоондоо садаhан хурьгадайнгаа тиирэн амархада өөhэдөөшье амаржа, волейбол, футбол наадагшабди,— гэжэ Гэсэр Данханов харюусаба.

— Эндэ ажаллахада урматай даа. Волейбол наадахаhаа гадна шатар, даам, домино наадажа hураабди. hонирхоhон номуудаа уншаха, сүлөө сагтаа телевизоршье хараха арга боломжо бии,— гэжэ долоодохи классай hурагша Люда Галсанова баяртайханаар дуулгана.

Мүнөө жэлдэ энэ лагерьта ажалладаг, амардаг үхибүүдтэ таатай зохидхон байра шэнээр түхеэрэгдэн бодхоогдоо юм. Тэндэнь хүбүүдэй, басагадай байрлаха тусхай таhалганууд бии. Улаан булан соонь нүүдэл библиотекэ, элдэб газетэ, журналнууд табяатай. Тэндэнь радио, телевизор бии.

Үхибүүд сүлөөтэй сагтаа магнитофоной миндаhан дээрэ бэшэгдэhэн ород, буряад болон мүнөөнэй залуушуулай дуратай дуунуудые шагнадаг байха юм.

— Хурьгадаймнай толгой бүхэниинь сүүдхын туршада шэгнүүрээ 80 граммаар нэмээхэ ёhотой, харин энээниие 100 граммда хүргэхэ гэhэн зорилго урдамнай табигдана,— гэжэ багша В. Ж. Цыдендоржиев мэдүүлнэ.

Энэ зорилгынь, hайн hайхан хүсэл эрмэлзэлэйнь бэелүүлэгдэхэ байhандань батаар найдамаар. Юуб гэхэдэ, эндэ хүдэлжэ, амаржа байhан хүбүүд, басагад харюусалгата ажалдаа эзэн ёhоор хандана бшуу.

Тэдэнэй хүсөөр хамтадаа

hурагшадай зунай

АЖАЛЛАХА УРМАТ...

ҮБhЭШЭДЫЕ БАЯСУУЛНА

hаяхан Хэжэнгын районой түбэй соёлой байшангай агитбригада «Баянгол» гэжэ үбhэ, тэжээл бэлэдхэлгын предприятиин хүдэлмэришэдтэ айлшалаа. Тиихэдэ Г. Гончикдоржиевай, В. Николаевай, А. Васильевай үбhэшэдэй звенонуудаар ябажа, концерт харуулhан байна. Толгой, Красноярово, гэhэн газарнуудта ошожо, үбhэшэдые, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые баясуулаа.

Агитбригадын эдэбхитэй гэшүүн Ц. Жамсаранов олон дуунуудые дуулаба. С. Туликовай «Эхэ орон» гэжэ дууе тэрэнэй дуулахада, шагнагшад халуунаар угтаа. Амаршалгын буряад хатарые Лариса Цыренжапова уран гоёор гүйсэдхэбэ. Мүнөө үеын эстрадна дуунуудые Баир Шойдоков гүйсэдхөө. «Сэтгэлиин жигүүр» гэhэн монгол дуун олондо hайшаагдадаг юм. hонирхолтой үгүүлгэнүүдые Марина Попова уншаба. Тиихэдэ белорусс болон бусад арадуудай хатар гүйсэдхэжэ, бүгэдэ арадай хани харилсаае артистнууд батадхаhан байна.

Валерий Журавлев, Александр Базаров гэгшэд хүгжэмэй аялгануудые баяан дээрэ наадаа. Агитбригадымнай гэшүүд саашадаа Худанай совхозой үбhэ, тэжээл бэлэдхэгшэдтэ ошохо юм.

П. ДОРЖИЕВА,
Хэжэнгын районой Түбэй соёлой байшангай директор, РСФСР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ.

ХҮҮГЭД—ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ

Северобайкальскын уран зурагай галерей соо хүүгэдэй уран бүтээлнүүдэй районно выставкэ хаагдаба. Уласхоорондын эб найрамдалай жэлдэ зорюулагдаhан тус выставкэ «Амгалан байдалые сахин хамгаалха захяатайбди» гэжэ нэрлэгдэhэн байгаа.

Бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ амгалан тайбанаар ажаhуухые хүсэhэн түрүү үзэлтэй хүн түрэлтэнэй уряада Хойто-Байгалай районой хүүгэд өөhэдынгөө дуугаа нэмэн мэдүүлнэ. «Эб найрамдал мандаха болтогой!», «Газар — манай гэр», «Бүмбэрсэг дэлхэйдэ — эб найрамдал!» гэхэ мэтын уряануудые хүүгэдэй зурагууд дээрэ уншажа, тэдэнэй нангин хүсэлые ойлгонобди.

Выставкэдэ бүхыдөө 404 бүтээл табигдаhан байна. Эдэ хадаа зурагууд, hиилэгдэhэн модонууд, зөөлэн нааданхай болон гар урлалай бусад бүтээлнүүд. Нижнеангарскын хүүгэдэй «Северянка» гэжэ саадай хүүгэдэй эгэшэ, дүү Дарима, Оюуна Балдановануудай, Сергей Шевцовой, Рада Кувакинагай, Ольга Романовагай, бусадай бүтээлнүүд тухай hайн hайхан үгэнүүд выставкын hайшаалай дэбтэр соо бэшэгдэнхэй.

Эгээл эрхим бүтээлнүүдэй авторнуудые тусхай жюри элирүүлжэ, сентябриин 1-дэ үнгэргэгдэхэ баяр ёhололой гиинейкэнүүд дээрэ тэдээндэ шагналнуудые барюулха юм.

К. ЭРХИТУЕВ.
Хойто-Байгалай район.

МОНГОЛ ФИЛЬМҮҮДЭЙ ФЕСТИВАЛЬ

Аха дүү Монгол ороной ехэ hайндэр—Арадай революциин илаhаар алдарта 65 жэлэй ойдо зорюулагдаhан баримтата фильмүүдэй фестиваль эдэ үдэрнүүдтэ Москвада үнгэргэгдэбэ.

Түб хотымнай «Улаан-Баатар», «Владивосток», «Байкал», «Алтай», «Космос», «Первомайский», «Буревестник» гэхэ мэтэ кинотеатрнуудта совет, монгол арадуудай хани барисаан, харилсан туhалалсалга тухай, мүнөө үеын Монголой Арадай Республикын хүгжэлтын дабшаса тухай фильмүүдые ниислэлэй олониитэ hонирхон хараа.

Жэшээлхэдэ, «Халхын гол: юрэ бусын дайн», «Хани нүхэсэлэй наймадахи старт», «Түбэдэй болон Монголой искусство», «Юhэн үдэр ба бүхы наhан», «Наhажаал малшанай домог», «Нүхэр генерал», «Хангайhаа Гобиин сүл губи хүрэтэр» гэhэн фильмүүд харагшадта илангаяа hонирхогдобо. Тиихэдэ «Рубин», «Байкал» кинотеатрнуудта монгол кинематографистнуудай буулгаhан уран hайханай фильмүүд харуулагдаhан байна.

Москва. **Н. КОСЕНКОВА.**

Украинын ССР-эй Наукануудай академиин Литературын институдай, мүн Украинын совет энциклопедиин главна редакциар (Киев, 1976 он) «Шевченкын словарин» гаргагдаhаар байгша ондо арбан жэл гүйсэбэ.

Энэ хадаа гансашье украин бэшэ, мүн манай бүхы ороной арадуудай соёлой ажабайдалда удха шанартай ушар юм.

Т. Г. Шевченкын зохёохы ажал ябуулга тухай элдэб жанраар бэшэгдэhэн 14 000 шахуу хүдэлмэри тоологдоно. Тэдэ бүгэдэ 1840 онhоо, анхан түрүүшынхеэ хэблэгдэhэн «Кобзарьhоо», мүнөөдэр болотор тоологдоно. Поэт, уран зурааша Т. Г. Шевченко тухай манай ороной олон үндэhэ яhатанай соёлой түлөөлэгшэд, тэрэ тоодо Совет Буряадайшье эрдэмтэд, уран зохёолшод бэшэhэн байдаг. Жэшээлхэдэ, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат С. Ж. Балданов «Т. Г Шевченко ба буряад литература», уран зохёолшо Ж. Б. Балданжабон үшөө 1939 оной март hарада «Агуухэ Кобзарь» гэжэ

АГУУХЭ КОБЗАРЬ ТУХАЙ

статья соогоо Т. Шевченкын поэзиин буряад шүлэгшэдэй зохёохы ажалда нүлөөлhэн тухай бэшээ hэн.

Тиихэдэ Буряадай уран зохёолшод Дарижаб Дамдинов, Даша Черников, Цэдэн Галсанов, Бавасан Абидуев, Жамьян Балданжабон болон Чимит-Рэгзэн Намжилов гэгшэд Т. Г. Шевченкын зохёолнуудые түрэл арадтаа дэлгэрүүлэн уншуулха хэрэгтэ ехэ хэрэг эрхилhэн, оролдоhон байна. Дурсагдагша буряад уран зохёолшодой оршуулганууд («Байгалай толон») «Байгал» журналда, газетэнүүдтэ олоор толилогдоо бэлэй.

П. ДУБИНКА.

Жданов хото.
Украинын ССР.

НОМИН БАЙГАЛАЙ ЭРЬЕ ДЭЭРЭ

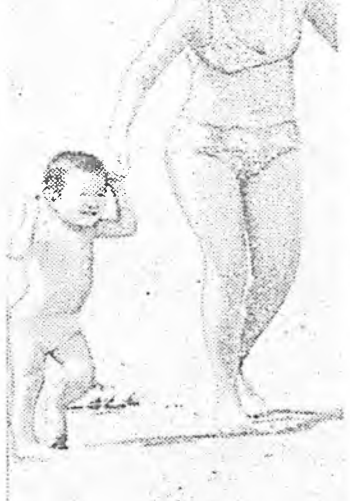

«Загаhашад».
hэрюухэн hэбшээндэ хүхюу...
П. БУРМАКИНАЙ фотонууд.

Ажал хэнгүй олзо олохо ябадалые усадхаха хэмжээнүүдые совет хүнүүд hайшаалтайгаар угтаба. Али бүхы мэхэ гохо гаргажа, гүрэнэй мүнгэ зөөрие үбэршэлэн баяжаха ябадалые зайсуулхын тула мүнөө шанга хэмжээнүүд абтажа байна. Хуули гаргадаг зургаануудай, олониитын социальна үнэн зүбые сахихын түлөө ямараар тэмсэжэ байhан тухайнь ТАСС-ай корреспондентнүүдэй мэдээсэлнүүд соо хөөрэгдэнэ.

ХУУЛИ ЭБДЭБЭЛ—ХАРЮУСА

Шэтын областиин Ононой районой Кировэй нэрэмжэтэ колхозой хонишод — үбгэ hамган хоёр Гелевтэн ажалдаа оролдосо хэшээлээрээ хэзээдэшье шалгардаггүй, түрүүшүүлэй тоодо ородоггүйшье hаа, баян бардам байдалтай hуудаг hэн.

Нугыма баян hуудал байдалаа тэдэнэр хүн зонhоо нюудаггүй байгаа: түрүүлэн «Нива» түхэлэй автомобиль, удаань «Волга» болон бусад олон үнэтэ шухаг зүйлнүүдые худалдажа абаба. Иимэ ушар баримта ниитын анхарал татаа hааб даа. Арадай хинагшадай шалгалта хэхэдэнь, ашаг олзын хаанаhаа адхардаг байhаниинь элирбэ. Тэдэнэр үмсынгөө олон тоото үхэр малые, хонидые колхозой hүрэгтэ оруулжа, ядамаггүйгөөр ондо оруулдаг байгаа. Тиигэжэ тэдэ түрэл ажахыдаа туйлай ехэ материальна гарза хохидол ушаруулдаг байба бшуу.

Гелевтэнэй зөөри зөөшые, адууhа малые шалгажа үзэхэдөө, арадай хинагшад бүхы район соо иимэ шалгалта хэхые бодомжолоо hэн. Тиигэжэ арадай хиналтын областной комитедэй инспекторнууд Калининай нэрэмжэтэ, «Пограничник», «Рассвет» колхозууд болон бусад ажахынуудаар ябаhан байгаа. 356 айлай 5 мянга гаран хонидые, мянгаад толгой үхэр малые, мүн олон тоото гахайнуудые, ямаадые, моридые гүүртэ болон отарануудта барижа байдагынь шалгалтын үедэ элирүүлэгдэбэ.

Ямаршье шалгалта хээгүй байhан дээрэhээ заримдаа нэгэ нэгэеэ гар даажа абадагhаа уламжалан, хүн зоной бууса шадарай ажахынууд үлүү ехээр дэбэргэгдэн хүгжөөгдэдэг байна гэжэ арадай хинагшад тогтоогоо. Сельсоведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр эдэ бүгэдые ойлгожо, хаража байгаашье hаа, анхаралаа хандуулангүй, далдалан нюудаг гэхэ гү, али ниитын hүрэг малнууд соо харууhалагдадаг үмсын малай тоо толгойе эзэдэйнь үгөөр бэшэжэ абадаг байба.

Ононой районой арадай сууд Гелевтэнэй зөөри зөөшын зарим хубиие баалалтаар гүрэндэ абажа, тэдэниие хоёр жэлээр заhаруулгын хүдэлмэридэ эльгээхэ гэhэн шиидхэбэри гаргаба. Гүрэнэй ашаар баяжахын тула хомхойржо ябадаг бусадшье хүнүүд хатуу шангаар хэhээгдээ. «Зүү хулууhан хүн тэмээ хулгайлхадаа hаатахагүй» — гэhэн арадай аман үгэ эндэ тэндэ таарамжагүйгөөр хэбтэhэн гү, али байhан юумэ «альгадажархиха» дуратайшуулые тон зүбөөр шүүмжэлэн сэгнэдэг гээшэ.

Тбилисиин гутал оёдог «Исани» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэ М. Мачарашвили гурбан түхэригэй утаhа предприятиhаа гаргажа ябатараа баригдажа, 50 түхэригэй яла түлэбэ. Зүгөөр энэнь тэрэндэ hургаал болобогүй. Удаань тэрэ 147 түхэригэй утаhа хулгайлаад ябатараа, дахинаа баригдашоо. Тиихэдэнь арадай сууд нэгэ жэл соо баалалтын хүдэлмэри хэхэ шиидхэбэри гаргаhан байха юм.

— Хуули гуримуудые хазагайруулгын дахинаа дабтагдадаг байhаниинь илангаяа hанаа зобооно,— гэжэ Грузиин арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ Н. Саджая энэ ушарые тайлбарилхадаа мэдүүлнэ.— Иимэ хангалтагүй үедэ хэрэгүүдэй хүнгэн, нютагай промышленностиин предприятинүүдтэ, республикын Госагропромдо ходо ходо ушардаг байhаниинь хэлэгламаар. Багасагын хулгай хэхэ ябадалай хахад хубинь эндэ үзэгдэдэг байна. Тиихэдэ хоёр жэлэй турша соо тэдэнэй тоо 1.5 дахин ургаа.

«Исани» нэгэдэлэй захиргаан предприятияа тойруулаад хашаа бариха, продукциие найдамтайгаар хадагалха уялгануудаа хэдэн жэл соо мүртэйгөөр дүүргэдэггүй байба. Предприятиин арадай хинагшад эдэ бүгэдые ойлгожо, мэдэжэ байгаашье hаа, обёороогүй хэбэр үзүүлдэг hэн. Эгээл тиимэhээ тэдэнэр бүри ехээр годоорhон байха юм.

Киевэй 28-дахи автотранспортна предприятида гүрэнэй хармаан hуулиха дуратайшуул илангаяа олошорhон байгаа. Жэшээнь, ямаршье хиналта шалгалта хэдэггүй байhыень hамбаашалан, жолоошон Н. Андрейшин ашаанай машиные бүхэли hара соо хубиингаа аша туhада хэрэглэбэ. Тиигэжэ тэрэ хүнүүдтэй үгсөө ойлголсожо, тэдэнэй ургуулжа хуряаhан помидорые холо абаашажа худалдахадань туhалhан байгаа. «Командировкоhоо» бусахадаа, замайнгаа хуудаhые тэрэнэй өөрөө бэшээд, бухгалтеридэ тушаахадань, албан тушаалтадай хэнииньшье энээниие обёороогүй хэбэр үзүүлбэ.

Н. Андрейшинэй дура зоргоороо аашалжа ябаhые предприятиин хүдэлмэришэд шоо үзэн, шобто хаража, партийна бюродо хандаhан байгаа. Коммунистнууд гэмтэдтэ шанга эрилтэ табиба. Дежурна механигууд В. Бардадым, И. Токаренко гэгшэдтэ шанга hануулга хэгдээ, харин гэм зэмэтэй хүндэ эрилтэ табингүй, иимэ хуули буса ябадал гаргахадань нүлөөлhэн ашаглалгын таhагай начальник П. Синицкий бага түлбэритэй тушаалда оруулагдаhан байгаа. Партийна организациин эрилтээр автотранспортна предприятиин директор А. Грибан ажалhаа сүлөөлэгдөө. Бусад зарим хүдэлмэрилэгшэд хатуу шангаар хэhээгдэбэ. Н. Андрейшинэй хэрэгые хаража үзэхэдөө арадай сууд гүрэндэ тохёолдуулhан гарза хохидолыень тэхэрюулгэтэйгээр тэрэнэй эрхые 2,5 жэлээр хаhаха гэhэн шиидхэбэри абаhан байна.

Энэ хангалтагүй үйлэ хэрэг бусадта hургаал боложо үгөө. Партбюротой хамта предприятиин захиргаан ажалай журам ба эмхидхэлые бэхижүүлхын тула нэмэлтэ хэмжээнүүдые абаба. Хуули гурим эбдэгшэдые хинажа шалгаха оперативна бүлэгүүд байгуулагдаа.

(ТАСС).

Спорт

С. Жамбаевай эхилhэн хэрэгые үргэлжэлүүлхэ эдэбхитэй тренерэй олдоогүй байhан дээрэhээ эндэ велоспорт үгы болгогдошонхой. Техническэ мэргэжэл олгодог hуралсалай республиканска управлени болон «Трудовые резервы» бүлгэмэй Буряадай областной совет спортын энэ зүйлые hэргээн хүгжөөхын тула оролдолго хэшээл гаргаха аабза гэжэ hанагдана.

hАЛХИНТАЙ УРИЛДАН...

Велосипедээр урилдалгаар республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн гурбан үдэр соо Кабанск руу ородог дардам харгы дээрэ үнгэргэгдэбэ.

Спортын зургаан бүлгэм болон клубай 60 гаран велосипедист энэ жэлэй мүрысөөндэ хабаадаhан байгаа. Спортын бүлгэмүүд болон клубуудта энэ зүйлэй ямараар хүгжөөгдэжэ байhые мүрысөөн элирхэйлэн харуулаа гэхэдэ алдуу болохогүй. Тусхайлбал, 60-дахи онуудай эхеэр спортын ехэ эдэбхитэн Сергей Жамбаевай хүтэлбэри доро «Трудовые резервы» бүлгэмдэ велосипедээр урилдалгын спорт үргэнөөр хүгжөөгдэжэ, 10 гаран спортын мастер бэлдэгдээ hэн. Гэбэшье мүнөө энэ бүлгэмдэ энэ зүйлдэ яhала ехэ анхарал хандуулагдадаг hэн. Тиин мүнөөшье эдэ бүлгэмүүдтэ, клубуудта урдынгаа алдар солые алдахагүйн тула яhала ехэ юумэн хэгдэжэ байhаниинь hайшаалтай. Республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө эл-

70 гаран онуудта «Урожай» бүлгэмэй областной соведэй тренернүүд яhала hайнаар хүдэлжэ мэргэжэл шадабаритай хэдэн велосипедистнүүдые, тэрэ тоодо уласхоорондын классай спортын мастер В. Косульниковае, спортын мастернууд М. Финенковае, С. Августиновичые hурган хүмүүжүүлээ hэн. Теэд hүүлэй хэдэн жэлэй хугасаа соо эндэхи тренернууд болон мэргэжэлтэдэй үүсхэл эдэбхи залиржа байна хэбэртэй.

Хэзээ нэгэтэ «Труд» болон «Спартак» бүлгэмүүдтэ, «Забайкалец» гэжэ спортклубта жээтэ мүрысөө харахадаа, иимэ тобшололнуудые хэхэ ушартай болобоб.

Түрүүшын үдэр велосипедистнүүд бүлэгөөрөө 100 километртэ урилдаба. Улаан-Үдын хэлхеэ холбооной электротехникумэй hурагша Александр Музыков («Спартак») эгээл түрүүлэн фиништэ ерэжэ, Буряадай АССР-эй чемпионой нэрэ зэргэдэ түрүүшынхеэ хүртэбэ. Лесотехническэ техникумэй hурагша Сергей Лескин («Труд»)—хоёрдохи, Виктор Нагаев («Забайкалец») гурбадахи hууринуудта гараhан байха юм.

Хойто үдэрынь эрэшүүл — 25, харин эхэнэрнүүд 20 километрэй зайда урилдаhан байгаа. Буряадай хүдөө ажахын институдай студентнэр, спортын мастерта кандидадууд Борис Обидиентов, Валерий Мирошников (хоюулаа «Урожайhаа») түрүү hууринуудые эзэлбэ. А. Музыков бронзо медаляар шагнагдаhан байгаа.

20 километрэй зайда уласхоорондын классай спортын мастер Валентина Косульниковатай ана-мана урилдаха хүн олдобогүй. Тиигэжэ тэрэ энэ зайе 25 минута 32 секунда соо гаталжа, илалта туйлаа.

Түгэсхэлэй үдэр эрэшүүлэй болон эхэнэрнүүдэй командынууд 75 километрэй зайда урилдаба. Эрэшүүлэй дундаhаа «Спартагай» түлөөлэгшэд шалгараа. Харин эхэнэрнүүд соohоо авиационно заводой «Забайкалец» гэжэ спортклубай суглуулагдамал команда эрхимлэhэн байна.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр «Хани барисаанай харгы замаар» гэhэн уласхоорондын мүрысөөндэ хабаадаха республикымнай суглуулагдамал команда бүридүүлэгдэбэ. Эрхүү — Улаан-Үдэ—Улаан-Баатар гэhэн замаар үнгэргэгдэхэ заншалта мүрысөөн июлиин 25-да Эрхүүhээ аян замаа эхилхэ юм.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

Сагай уларил

Республика доторнай мүнөөдэр үүлэтэйшэг байха, зарим нютагуудта саг зуура бороон орохо, аадарлаха. Баруун тээhээ секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр hалхилха, аадарай үедэ hалхин шангадаха. 27—32, Байгал шадар 20—25 градус дулаан байха.

Улаан-Үдэдэ бороон орохогүй. Баруун тээhээ секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр hалхилха. 29—31 градус дулаан байха.

Июлиин 26—27-ной үдэрнүүдтэ үүлэтэйшэг байха, зарим нютагуудта багаханаар бороон орохо, аадарлаха. Баруун тээhээ секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр hалхилха, аадарай үедэ hалхин шангадаха. hүниндөө 8—13, үдэртөө 23—28 градус дулаан болохо.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. КПСС-эй обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, профсоюзуудай соведтэ болон ВЛКСМ-эй обкомдо. «Зохид саг алдахагүй» — КПСС-эй обкомдо болоhон зүблөөнhөө тэмдэглэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаhанда. КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө. «Түлбэри болон процентнүүдэй урмата тала» — В. Медведевэй статья. Буряадай АССР-эй арадай хиналтын комитедтэ «Хомор зүйлнүүдые анхарха» — И. Игумновай тэмдэглэлнүүд. Табан жэлэй түрүүшүүл. «Баярма Очировагай гэртэ» — М. Болоневой корреспонденци. Городойхид — хүдөөгэйхидтэ. «Хорин табан жэлэй хани барисаан» — Д. Дармаевай статья.

Гурбадахи хуудаhанда. Зохёон байгуулхы ажалтан тухай. «Шүлэгшын түнгалаг зам» — Ц-А. Дугарнимаевай статья. Чимит-Рэгзэн Намжиловай шэнэ шүлэгүүдhээ.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Нютаг нютагай hонин.

Спортлото

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

Июлиин 20-до үнгэргэгдэhэн 29-дэхи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«45-hаа 6-ень таахa «спортлото»: 673.952 билет ороо.

Зургаан номер хэншье таабагүй, табан номер (26 карточка) таагшад — 1.989 түхэриг, дүрбэн номер (1.598 карточка) таахан хүнүүд — 37 түхэриг, гурбан номер (30.446 карточка) таагшад 3 түхэриг абаха байна.

«36-hаа 5-ень таахa «спортлото»: 5.700.659 билет ороо.

Табан номер (33 карточка) таahан хүнүүд — 10.000 түхэриг, дүрбэн номер (7.189 карточка) таагшад — 87 түхэриг, гурбан номер (150.335 карточка) таahан хүнүүд 5 түхэриг абаха.

29-дэхи тиражай шүүбэринүүд августын 4-hөө сентябриин 4 болотор түлэгдэхэ. (ТАСС).

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства быта—2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений—2-65—54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина Н-04910. Заказ № 171.